

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / kasvatus- ja perhetyö

Susanna Seppälä

KASVATUSKUMPPANUUS KASVATTAJIEN JA VANHEMPIEN
NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliajan koulutusohjelma

SEPPÄLÄ, SUSANNA Kasvatuskumppanuus kasvattajien ja vanhempien näkökulmasta

Opinnäytetyö 49 sivua + 12 liitesivua

Työn ohjaajat Lehtori Heli Paaso

Toimeksiantaja Kouvolan kaupunki

Joulukuu 2010

Avainsanat kasvatuskumppanuus, päivähoito, varhaiskasvatus, yhteistyö

Tässä tutkimuksessa selvitettiin päiväkodin kasvattajien ja lasten vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta ja yhteistyön toimivuudesta. Näitä asioita tarkastellaan ekologisen teorian ja sille pedagogisen pohjan antavan kontekstuaalisen kasvatusteorian sekä päivähoitojen laatutekijöiden kautta. Teoriaosuudessa perehdytään lisäksi muutamaa varhaiskasvatukseen liittyvään käsitteeseen, päivähoitojen ja yhteistyön historiaan sekä kasvatuskumppanuuteen.

Tutkimus on pääosin kvantitatiivinen eli määrällinen. Tutkimuksen kohdejoukon muodostavat yhden Kouvolan kaupungin päiväkodin 16 kasvattajaa sekä 17 päiväkodin lasten vanhempaa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeiden vastausprosentit olivat kasvattajilla 100 % ja vanhemmilla 56,7 %.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kasvatuskumppanuutta ohjaavat kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin pääperiaatteet näyttävät toteutuvan. Sekä vanhempien että kasvattajien lomakkeista huokuu yhteistyön toimivuus. Kumppanuutta tukevat avoimuuden ja rehellisyyden ilmapiiri. Lisäksi tutkimuspäiväkodin toiminta on laadukasta täyttäen suurelta osin vanhempien ja henkilöstön yhteistyölle asetetut laatuvaatimet.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

SEPPÄLÄ, SUSANNA Employees and Parent's View of Partnership in Early Education

Bachelor's Thesis 49 pages + 12 pages of appendices

Supervisor Heli Paaso, Senior Lecturer

Commissioned by The City of Kouvola

December 2010

Keywords partnership, day care, early childhood education, co-operation

The purpose of this study was to examine the parents and the day care centre's employees' experiences of partnership in early education and how it was carried out. Theory of the work is based theory of ecology of human development and the quality of day care. Some concepts of early childhood education, the history of day care and co-operation as well as partnership were also discussed in a theory section.

This study is quantitative and the group examined was the employees in one day care centre in Kouvola as well as some of the parents of the children. The data were collected using a questionnaire.

The results of this study showed that principles of partnership come true. Both parents and employees considered co-operation is good. The atmosphere in day care centre was open and honest. Activities in day care centre were of high quality and answered to the demands of the parents and the staff.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	7
2.1 Varhaiskasvatus	7
2.2 Kasvatus	7
2.3 Kasvattaja	8
2.4 Päivähoito	8
3 PÄIVÄHOIDON JA YHTEISTYÖN HISTORIAA	9
3.1 Päivähoidon historiaa	9
3.2 Kasvattajien ja vanhempien välisen yhteistyön historiaa	11
4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU	12
4.1 Laatuvaatimukset	12
4.2 Laatutavoitteet	13
4.3 Varhaiskasvatuksen laatutekijät	13
4.4 Vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö laadun määrittäjänä	14
5 EKOLOGINEN TEORIA	15
5.1 Vuorovaikutuksen neljä tasoa	16
5.2 Kontekstuaalisen kasvun teoria	17
6 KASVATUSKUMPPANUUS	17
6.1 Pääperiaatteet	19
6.2 Tavoitteet	20
6.3 Haasteellinen kumppanuus	21
7 AIEMMAT TUTKIMUKSET	22
8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	24
8.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	24
8.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja lomakkeen kuvaus	25
8.3 Kysely	26
8.4 Tutkimusaineiston analyysi	26
8.5 Tutkimustulokset	27
8.5.1 Kasvattajien taustatiedot	27
8.5.2 Vanhempien taustatiedot	28
8.5.3 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa	29
8.5.4 Onko yhteistyöhön käytettävä aika riittävää?	38

8.5.5 Onko vanhemmilla halukkuutta tehdä yhteistyötä muiden vanhempien kanssa?	39
8.5.6 Tukevatko työntekijät vanhempien välistä yhteistyötä?	40
8.5.7 Mikä yhteistyössä on haastavaa työntekijöiden näkökulmasta?	41
8.5.8 Onko eri kasvattajaryhmillä (lastentarhanopettajat / lastenhoitajat) eri tavalla eväitä yhteistyöhön?	42
9 POHDINTA	43
9.1 Tulosten analysointi	44
9.2 Laatuavoitteiden toteutuminen	44
9.3 Opinnäytetyöprosessi	45
9.4 Tutkimuksen luotettavuus	45
9.5 Selvittämättä jääneet asia	46
LÄHTEET	47
LIITTEET	
Liite 1. Saatekirje varhaiskasvattajille	
Liite 2. Kyselylomake varhaiskasvattajille	
Liite 3. Saatekirje vanhemmille	
Liite 4. Kyselylomake vanhemmille	

1 JOHDANTO

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välinen kasvatusyhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi.

Toteutuakseen kasvatuskumppanuus vaatii työntekijöiltä ja vanhemmilta rehellistä, avointa ja kiireetöntä kanssakäymistä, jossa mahdolliset huolenaiheetkin on helppo ottaa esille. Työntekijät ja vanhemmat pyrkivät yhdessä laadukkaaseen yhteistyöhön, jossa toista kunnioitetaan ja häneen luotetaan. Kasvatuskumppanuutta ohjaavatkin kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin pääperiaatteet. Kumppanuudessa tarvitaan näitä asioita, jotta lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kuulluksi.

Pyrin työssäni selvittämään kasvatuskumppanuuden toteutumista yhdessä Kouvolan kaupungin päiväkodissa. Lisäksi tutkin yhteistyölle käytetyn ajan riittävyyttä, yhteistyön haasteellisia asioita, vanhempien halukkuutta vanhempien väliseen yhteistyöhön ja tukevatko kasvattajat sitä sekä eri kasvattajaryhmien eväitä yhteistyöhön.

Tutkimus kohdistuu sekä kasvattajien että vanhempien näkökulmiin. Teoriapohjana avaan varhaiskasvatukseen liittyviä käsitteitä, tarkastelen päivähoidon ja yhteistyön historiaa, kerron päivähoidon laadusta henkilökunnan ja vanhempien yhteistyön näkökulmasta, käsittelen ekologista teoriaa ja sille pedagogisen sisällön antavaa kontekstuaalisen kasvun teoriaa, kerron aiheeseeni liittyvistä aikaisemmista tutkimuksista joihin perehdyin sekä avaan käsitettä kasvatuskumppanuus. Käsittelen myös kasvatuskumppanuuden haasteita. Teorian jälkeen kerron tutkimusprosessista ja tuloksista.

Tutkimukseni on pääosin kvantitatiivinen survey-tutkimus joka on toteutettu kyselylomakkeilla. Tutkimukseni koskee vain yhtä Kouvolan kaupungin päiväkotia.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitsemme vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutteista yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

2.2 Kasvatus

Kasvatuksella voidaan tarkoittaa kaikkia niitä toimia ja tekijöitä, joilla pyritään vaikuttamaan ja jotka vaikuttavat kasvatettavaan eli lapseen. Kasvatuksella pyritään tukemaan lapsen valmiuksia selviytyä itsenäisesti elämässä. Siihen liittyy tavoitteellista ja päämäärätietoista toimintaa. Kasvatuksen tavoitteet ja päämäärät määrittyvät aina yhteiskunnassa vallitsevien arvojen, normien, moraalikäsitteiden ja ihmiskäsityksen pohjalta. (Aaltonen, Ojanen, Siven, Vihunen & Vilén 2001, 20 - 21.) Tästä seuraa se, että eri aikoina ja erilaisissa kulttuureissa kasvatusvuorovaikutus näyttäytyy erilaisena ja se ymmärretään eri tavoin. (Karila, Hännikäinen, Nummenmaa, Rasku-Puttonen 2006, 8). Lapsia kasvatetaan aina siinä ympäristössä ja siihen ympäristöön, jossa kulloinkin eletään. (Karila ym. 2006, 54).

Päiväkodin kasvatuskulttuuri voidaan vertauskuvallisesti sijoittaa talon rakenteisiin esimerkiksi seuraavalla tavalla: Talon perusta rakentuu arvoille ja toiminnan tavoitteille. Kasvatusta koskevissa arvoissa ja tavoitteissa kasvatusyhteisö ilmaisee sen, mitä se

pitää kasvatuksessa arvokkaana ja tärkeänä. Kasvatuksen arvot ja tavoitteet puolestaan luovat kehyksen toiminnalle ja kasvatusvuorovaikutukselle, joka tapahtuu talon eri laissa huoneissa. Kasvatuskäsitykset - kasvatusta, lasta, lapsuutta ja oppimista koskevat perusolettamukset - ovat talossa ja sen eri huoneissa läsnä oleva, mutta usein näkymätön ilmanvaihto. Ilmanvaihto voi olla koko talon yhteinen tai jokaisessa huoneessa voi olla omanlaisensa. Arvot ovat yhteisön kulttuurin ytimessä, ja kasvatuksen arvot muodostavat kasvatuskulttuurin ytimen ja perustan. (Karila ym. 2006, 24.)

2.3 Kasvattaja

Kasvattajaksi on perinteisesti määritelty pienen lapsen hyvinvoinnista huolehtiva henkilö. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsistaan. Oikeutus lapsen kasvattamiseen mielletään aseman perusteella ja moniin ammatteihin kuten päiväkodin kasvattajiin liittyväksi. (Aaltonen ym. 2001, 21.)

Kasvatushenkilöstön koulutus ja työkokemus antavat vankan pohjan päivähoidon kasvatustyölle. Jokainen kasvattaja on erilainen, ja kasvatustapaan vaikuttavat monet eri tekijät, kuten kasvattajan persoonalliset ominaisuudet (muun muassa temperamentti), tietotaito (muun muassa vuorovaikutustaidot), työkokemus, omat lapsuuden kokemukset, asenteet, oma ihmiskuva ja kasvatuskäsitykset. (Koivunen 2009, 119.)

2.4 Päivähoito

Päivähoito määritellään osaksi varhaiskasvatusta. (Alasuutari 2003, 25). Päivähoidolla tarkoitetaan lasten hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikki-toimintana tai muuna päivähoitotoimintana. (Laki lasten päivähoidosta 36/73). Päivähoito mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin tarjoamalla lapsille hoitopaikan ja huolehtimalla lapsen tarpeista. Päivähoidon merkitys on kasvatuksellinen ja opetuksellinen. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen, & Kurvinen 2006, 186.)

3 PÄIVÄHOIDON JA YHTEISTYÖN HISTORIAA

3.1 Päivähoidon historiaa

Päivähoidon kehittäminen palvelemaan perheitä ei ole ollut suomalaisessa yhteiskunnassa itsestäänselvyys, vaan erilaisten yhteiskunnallisten näkökantojen väittelyssä muovautunut monivaiheinen kokonaisuus. Päivähoitojärjestelmää tarkastellaan nykyään mielellään sukupuolineutraalisti keskeisenä perhepoliittisena sosiaalipalveluna. Historiallisesti päivähoitokysymys on kuitenkin liittynyt nimenomaan naisten yhteiskunnallisen aseman muutoksiin. (Lounassalo 2001, 218.)

Päivähoitojärjestelmän kehittymisen juuret ovat 1800-luvun loppupuolella, jolloin Suomessa käynnistyi lastentarha- ja seimitoiminta. Ensimmäinen lastenseimi perustettiin maahamme 1861. (Lounassalo 2001, 219.) Näiden hoitomuotojen käynnistäminen sitoutui vahvasti kansallisaatteellisiin tavoitteisiin. Tavoitteena oli ensisijaisesti tukea lasten kasvatusta yleensä sekä kohottaa perheiden kasvatuksen tasoa. Itsenäisyyden alun ensimmäisinä vuosikymmeninä näkemykset yhteiskunnallisten päivähoitojärjestelmien merkityksestä kuitenkin muuttuivat. Päivähoito valtiollistettiin ja samalla sitä alettiin tarkastella lastensuojelullisessa kehyksessä. Kotihoito tulkittiin arvostetuimmaksi lasten hoitomuodoksi, kun taas päivähoitoa pidettiin tukena vanhemmille, joiden ei katsottu selviytyvän lastenkasvatuksesta. Päivähoidon kohderyhmänä olivat siten sosiaalisesti ja taloudellisesti heikossa asemassa olevat perheet. Päivähoitopaikkoja oli vielä vähän. (Alasuutari 2003, 24.)

1940- ja 1950-lukujen aikana päivähoitojärjestelmä ei muuttunut merkittävästi. Lasten kotihoidon arvostus oli edelleen vahva, ja suurin osa lapsista hoidettiin kotona. Tavalisimmin hoitajana oli lapsen äiti. 1960-luvulta lähtien naisten työssäkäynti alkoi kuitenkin yleistyä, ja samalla lisääntyi myös keskustelu lasten päivähoidosta. (Alasuutari 2003, 24 – 25.)

Vuonna 1973 säädettiin laki lasten päivähoidosta. Sitä voidaan pitää eräänä lähihistoriamme mittavimmista varhaiskasvatuksen hankkeista. Päivähoitolain myötä suomalaisessa päivähoitopolitiikassa ja päivähoitojärjestelyissä käynnistyi uusi vaihe. Päivähoito määriteltiin kaikille tarvitseville tarkoitetuksi sosiaalipalveluksi. Samalla se irrotet-

tiin aiemmasta kytkennöistään lastensuojeluun ja vähävaraisuuteen. Myös yksityisissä kodeissa tapahtuva lasten päivähoito liitettiin perhepäivähoitona osaksi julkista päivähoitojärjestelmää. (Lounassalo 2001, 232.) Sitten päivähoidon säädöksiä on muutettu useasti, ja päivähoitojärjestelmä itsessään on laajentunut huomattavasti. (Alasuutari 2003, 25). Päivähoitolain syntyy vaikuttavia asioita olivat naisten työssäkäynnin jatkuva kasvu, lasten päivähoitotilanteen kärjistymisen kasvavan kysynnän vuoksi ja vaatimukset parantaa naisten tasa-arvoista mahdollisuutta osallistua työhön ja yhteiskunnalliseen elämään. (Lounassalo 2001, 232.)

Eräs päivähoitolain merkittävimmistä muutoksista oli niin sanotun tavoitepykälän lisääminen lakiin (304/1983) vuonna 1983. Tämä edelleen voimassa oleva tavoite on laaja, ja sen voi sanoa kattavan lapsen koko varhaiskehityksen. Lain mukaan päivähoitoon tulee tarjota lapselle jatkuvat, lämpimät ja turvalliset ihmissuhteet sekä tukea hänen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystään. Lisäksi laissa todetaan, että päivähoitoon tavoitteena on tukea lasten koteja näiden kasvatustehtävässä. (Alasuutari 2003, 25.)

Käytännössä päivähoitojärjestelmä rakennettiin siis paljolti siksi, että pienten lasten äitien olisi mahdollista käydä työssä. Tämän kaltaisesta työelämäkytkennästä päivähoitopolitiikka sanoutui irti 1990-luvulla, kun lapsille määriteltiin subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Päivähoitopaikan saaminen ei enää ollut sidoksissa vanhemman työssä käymiseen tai perheen muihin olosuhteisiin. Vuosikymmenen alussa subjektiivinen oikeus säädettiin ensin alle kolmivuotiaille lapsille. Heidän vanhempansa saivat valita lapselleen joko kunnallisen päivähoitopaikan tai kotihoidon tuen. Perheiden subjektiivisen valintaoikeuden laajentamisesta koskemaan vanhempia 3 - 6-vuotiaita kiisteltiin jatkuvasti ja lain voimaantuloa siirrettiin useaan otteeseen. (Lounassalo 2001, 234.) Kuitenkin vuonna 1996 oikeus päivähoitoon määriteltiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia (Alasuutari 2003, 25).

Päivähoitopalvelut ovat nykyisin tärkeä osa suomalaisten lapsiperheiden arkielämää, sillä valtaosa lapsista käy jossain vaiheessa ennen kouluikää päivähoidossa. Vaikka päivähoitojärjestelmän juuret ovat 1800-luvulla, se on koko väestön palveluna suhteellisen nuori ja kulttuurisesti vielä ohut ilmiö. (Alasuutari 2003, 68.)

3.2 Kasvattajien ja vanhempien välisen yhteistyön historiaa

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten vuorovaikutussuhteisiin on liittynyt eri aikoina erilaisia näkökulmia ja painotuksia, mistä kertoo myös moninainen käsitteiden käyttö. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisestä vuorovaikutuksesta on käytetty useita eri nimityksiä, muun muassa vanhempien tukeminen (Laki lasten päivähoidosta, 1973), yhteistyö (Huttunen, 1984) ja viimeisimpänä kasvatuskumppanuus (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2001). (Rönkä ym. 2009, 71.) Se, mitä käsitettä asiasta kulloinkin käytetään, ei ole merkityksetön seikka. Puhetapojen taustalla ovat käsitykset kodin tai perheen ja julkisten instituutioiden kasvatusyhteistyön luonteesta sekä yhteistyön eri osapuolten asemasta ja vallasta. (Karila yms. 2006, 92.)

Välimäki (1999) on tarkastellut vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistyön historiallista muutosta vanhempien aseman kautta. Hän erottaa muutoksessa seuraavat vaiheet: kasvatettavat, toiminnan kohteena olevat, palveltavina ja osallisina olevat vanhemmat. Myös Alasuutari (2005,84) tuo esille eri vuosikymmenille liittyviä vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistyön erilaisia orientaatioita. 1970- ja 1980-luvulla vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistyössä korostettiin työntekijöiden ammatillisuutta ja asiantuntijuutta, kun taas 1990-luvulle tultaessa yhteistyölle oli tyypillistä asiakaskeskeisyys ja asiakkaan oma asiantuntemus. Tällä hetkellä yhteistyössä korostetaan molempien osapuolten tasavertaista suhdetta. (Rönkä ym. 2009, 71–72).

Nykyinen kumppanuusajattelu eroaa merkittävästi aiemmista mukanaolon ja tukemisen näkökulmasta. Tukemisen puhetapa painotti varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskeistä roolia yhteistyössä ja asetti vanhemmat yhteistyössä osaamattomamman ja tietämättömämmän asemaan. Kumppanuus sen sijaan merkitsee varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastuullisuutta vanhempien suuntaan sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien tasavertaisuutta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten ajattelussa vanhemmat muuttuvat passiivisista tuettavista aktiivisiksi palveluiden käyttäjiksi. (Karila ym. 2006, 92.)

4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU

Varhaiskasvatuksen laatua määriteltäessä on tärkeää tarkastella sitä laajasti eri näkökulmista. Varhaiskasvatustutkimuksen ja teorian kautta voidaan löytää tiettyjä laatutekijöitä, joiden kautta varhaiskasvatuksen laatua voidaan jäsentää. Tutkimuksen ja teorian kautta rakentuu myös tietynlainen käsitys siitä, minkälaista varhaiskasvatuksen tulisi olla suhteessa eri tekijöihin, jotta lapsi kasvaisi, kehittyisi ja oppisi parhaalla mahdollisella tavalla. Näiden näkökulmien kautta rakentuvat varhaiskasvatuksen laatutavoitteet, ideaalikuva siitä, mitä kohti toiminnan kehittämällä pyritään. Toinen keskeinen näkökulma varhaiskasvatuksen laadun määrittelyssä on oma kulttuurisesti muotoutunut päivähoitojärjestelmämme, jota ohjaa tietyt lait ja asetukset. Niiden kautta rakentuvat vaatimukset ja ohjeet sille, minkälaista varhaiskasvatuksen laadun tulee minimissään olla tai minkälaisia velvoitteita yhteiskunta asettaa varhaiskasvatuksen laadulle. (Hujala ym. 1999, 55- 56.)

Laatu on käsitteenä jatkuvasti muuttuva ja muotoutuu siinä yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa kontekstissa, jossa sitä tarkastellaan. Viimekädessä varhaiskasvatuksen laatu rakentuu vivahteiltaan eri tavalla jokaiselle yksilölle. Jokaisella meistä on omat näkemykset ja kriteerit hyvälle ja huonolle laadulle. Nämä näkemykset vaihtelevat eri aikoina. Mikä tänään tuntuu laadukkaalta, voi huomenna tuntua huonolaatuiselta. (Hujala ym. 1999, 56; Nummenmaa 2004, 83.)

4.1 Laatuvaatimukset

Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan perustana ovat viralliset, varhaiskasvatusta sitovat kansalliset – ja kansainväliset – asiakirjat. Niiden pohjalta rakentuvat laatuvaatimukset varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Suomessa keskeisimpiä asiakirjoja laatuvaatimusten taustalla ovat päivähoitolaki- ja asetus, lastensuojelulaki- ja asetus sekä sosiaalihuoltolaki- ja asetus. Suomi on ratifioinut myös Lapsen oikeuksien sopimuksen ja sitoutunut näin turvaamaan siinä esitettyjen asioiden toteutumisen suomalaisen lapsen arjessa. Lainsäädännön kautta rakentuvat päivähoidon laatuvaatimukset ovat ehdotto-

mia. Ne ohjaavat päivähoidon toteutumista ja sitovat päivähoidon toimimaan niin, että laatuvaatimukset täyttyvät. (Hujala ym. 1999, 60.)

4.2 Laatutavoitteet

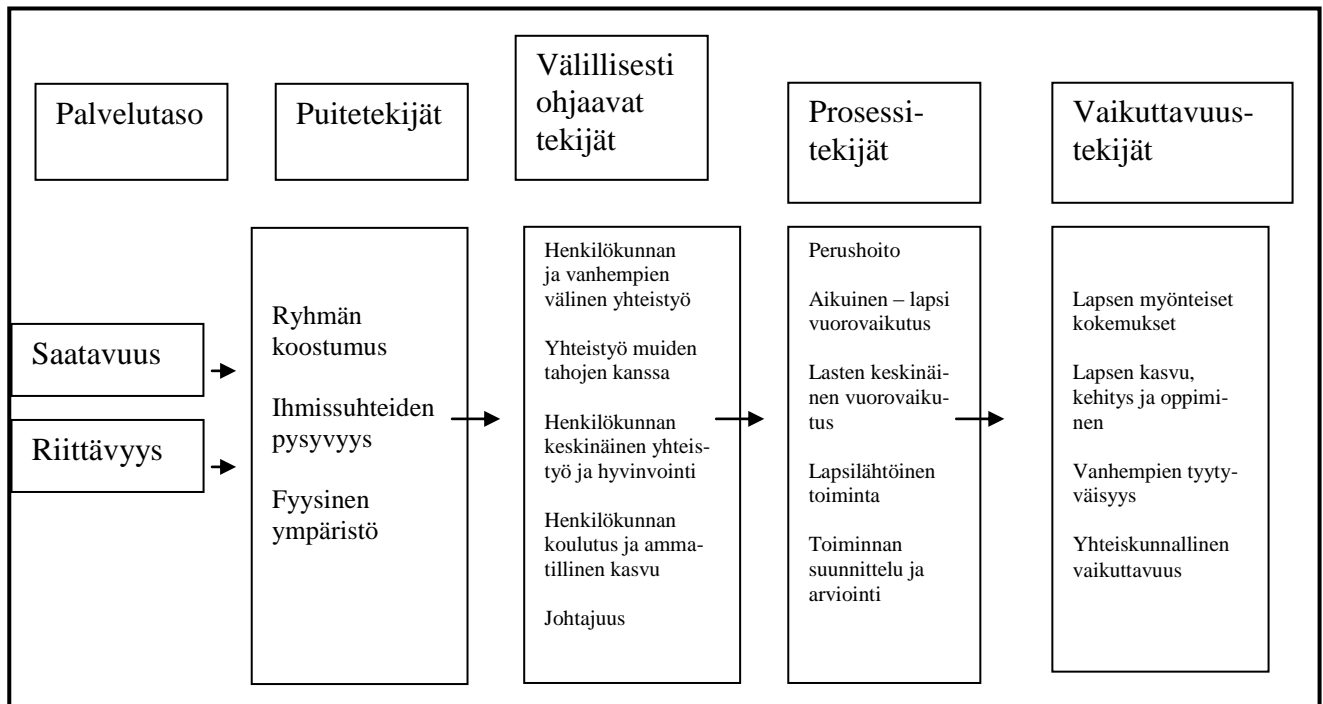
Toisena varhaiskasvatuksen laadun ulottuvuutena ovat varhaiskasvatustutkimuksen ja –teorian sekä asiantuntijapalautteen pohjalta rakentuvat laatutavoitteet. Laatutavoitteissa on huomioitu päivähoidon sekä sosiaalipalvelullinen että varhaiskasvatuksellinen tehtäväalue. Laatutavoitteet määrittävät päivähoidon tavoiteltavan tilan ja näyttävät suunnan toiminnan kehittämiseksi. Ne ovat kuitenkin ideaaleja, joita kohti pyritään. (Hujala ym. 1999, 61.)

4.3 Varhaiskasvatuksen laatutekijät

Varhaiskasvatuksen laatutekijöiden rakentaminen perustuu 1990-luvun taitteessa alkaneeseen tutkimustyöhön. Kansainvälisten laatututkimusten analyysi osoitti, että päivähoidon laatua tarkasteltaessa voidaan erottaa neljä, näkökulmiltaan erilaista laatutekijää:

1. Päivähoidon laatua säätelevät puitetekijät, jotka ovat reunaehdot laadukkaan päivähoidon toteuttamisessa.
2. Toiminnallisesti laatua säätelevät välilliset tekijät.
3. Kasvatusprosessiin liittyvät tekijät.
4. Tuotoksen taso ts. vaikutukselliset tekijät. (Hujala ym. 1999, 77)

Päivähoidon laadunarviointimalli (Hujala 1999, 78) (alun perin Hujala-Huttunen 1995)

Päivähoidon laatua voidaan tarkastella sekä kunkin tekijän osalta erikseen että kaikkien eri tekijöiden muodostamana kokonaisuutena. Yhdessä nämä tekijät muodostavat kokonaisuuden, jonka pohjalta päivähoiton laatua voidaan arvioida kokonaisvaltaisesti. (Hujala ym. 1999, 77; Parrala 2004, 74.)

4.4 Vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö laadun määrittäjänä

Suomalaiset kunnat, päivähoitokokeilut ja -tutkimukset, jotka ovat pyrkineet lisäämään vanhempien äänen kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia päivähoidossa ovat osuneet laadun ytimeen. Vanhempien osallisuutta ja heidän tukemistaan korostaa myös päivähoitoa ohjaava lainsäädäntö. Koko yhteiskuntapoliittinen ajattelumme painottaa asiakkaan äänen kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia. Näyttää siltä, että sekä päivähoitokasvatustamme ohjaava kontekstuaalisen kasvun teoria että kulttuurinen ajattelumme painottavat yhteistyötä perheiden kanssa päivähoiton peruspilarina. (Hujala ym. 1999, 103.)

Keskeinen päivähoidon laatua selittävä tekijä on henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö. (Hujala ym. 1999, 99). Henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön laatutavoitteet:

1. Vanhemmat ja henkilökunta keskustelevat kasvatuksen taustalla olevista arvoistaan sekä sopivat yhteisistä kasvatuseriaatteista ja tavoitteista. Yhteisesti sovitut periaatteet ja tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan.
2. Yhteisesti sovitut periaatteet ja tavoitteet toimivat varhaiskasvatustoiminnan perustana päivähoidossa.
3. Vastuu yhteistyön käynnistämisestä ja ylläpitämisestä on ensisijaisesti päivähoiton henkilökunnalla. Yhteistyötä toteutetaan jo ennen lapsen hoitosuhteen alkamista.
4. Yhteistyön toteuttamisessa otetaan huomioon perheiden yksilölliset tarpeet ja toiveet. Perheiden omaa asiantuntemusta ja päätöksentekoa arvostetaan.
5. Yhteistyö perustuu avoimeen, kaksisuuntaiseen kommunikaatioon, jossa otetaan huomioon vanhempien ja henkilökunnan erilaiset roolit kasvattajina.
6. Henkilökunta suhtautuu vanhempiin omien lastensa kasvatuksen asiantuntijoina.
7. Vanhemmat pidetään ajan tasalla päivähoiton toiminnasta sekä lapsen kehitys- ja oppimisprosessin etenemisestä.
8. Vanhemmat osallistuvat päivähoiton arviointiin ja kehittämiseen. (Hujala yms. 1999, 104- 105.)

5 EKOLOGINEN TEORIA

Tunnetuin ekologisen ajattelun edustaja kasvatuksen alueella on ekologisen teorian kehittäjä Urie Bronfenbrenner (Määttä 2001, 77). Teorian keskeisenä ajatuksena on, että lapsen kehitys tapahtuu yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Ympäristö sisältää kodin lisäksi kaikki ympäristöt, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen. Ympäristö ei vaikuta vain lapseen, vaan lapsi osallistuu itse aktiivisesti ympäristönsä rakentamiseen. Vuorovaikutus on molemminpuolista ympäristön ja kehittyvän lapsen välillä. Kasvatus on niiden aikuisten yhteistyötä, jotka toimivat lapsen kasvuympäristöissä. (Puroila & Karila 2001, 204–205.)

5.1 Vuorovaikutuksen neljä tasoa

Ekologisen teorian ympäristö koostuu sisäkkäin rakentuneista järjestelmistä, joita Bronfenbrenner kutsuu mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. Ekologisessa teoriassa kehityksen oletetaan tapahtuvan alla kuvattujen ympäristösysteemien ja kehittyvän lapsen välisenä vuorovaikutuksena. (Puroila & Karila 2001, 207 – 209.)

Mikrosysteemi on välitön ympäristö, jossa kehittyvä lapsi on itse vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli. Koti ja päivähoitopaikka ovat varhaislapsuuden mikrosysteemejä. Molemmat näistä mikrosysteemeistä koostuvat toiminnoista, rooleista ja ihmisten välisistä suhteista. (Puroila & Karila 2001, 208.)

Mesosysteemi muodostuu niiden ympäristöjen välisistä suhteista, joissa lapsi on mukana (Määttä 2001, 77). Mesosysteemillä voi olla kehitykselle yhtä keskeinen merkitys, kuin yksittäisissä mikrosysteemeissä olevilla tapahtumilla. (Puroila & Karila 2001, 208). Kehitys riippuu kuitenkin siitä, millaiset mikrosysteemien väliset suhteet ovat. Mesosysteemin luonteella ja toimivuudella on suuri merkitys. Kaikkein kriittisin vaihe on mesosysteemin muodostuminen, kuten lapsen aloittaminen päivähoidossa. Olennaista on se, onko lapsella aloitusvaiheessa muita henkilöitä tukenaan ja missä määrin henkilökunta ja vanhemmat käyvät keskustelua päämääristä ja lapseen kohdistetuista odotuksista. (Puroila & Karila 2001, 212.)

Eksosysteemit ovat kehittyvän lapsen lähiympäristöä laajempia systeemejä, joiden vaikutus kehitykseen tapahtuu välillisesti. Esimerkkinä eräistä tärkeimmistä lapsen kehitykseen vaikuttavista eksosysteemitason tekijöistä ovat vanhempien työolosuhteet. Lapsen kannalta olennaista on niiden joustavuus, laatu ja määrä. (Puroila & Karila 2001, 213.) Vaikka lapsi ei itse osallistukaan tämän systeemin toimintoihin, eksosysteemit vaikuttavat lapsen lähiympäristöjen tapahtumiin ja läheisten aikuisten, mm. vanhempien ja päivähoitajien elämänpiirin kautta välillisesti lapseen. (Hujala ym. 1999, 18–19.)

Makrosysteemi kattaa kaiken yhteiskunnallisen ja kulttuurisen ympäristön. Kasvatusta tarkasteltaessa se tarkoittaa kasvatusta ohjaavia arvoja ja järjestelmiä. (Puroila & Karila 2001, 214.)

5.2 Kontekstuaalisen kasvun teoria

Bronfenbrennerin ekologisen teorian pohjalle rakentuva kontekstuaalisen kasvun teoria syventää ekologista teoriaa tuoden sille pedagogisen sisällön. Kasvattamisen ja opettamisen tarkastelusta siirrytään kasvun ja oppimisen tarkasteluun. Tarkastelukulma lähtee lapsesta. Lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina. Oppimista, kasvua ja kehitystä ei nähdä vanhempien tai opettajien toimenpiteiden seurauksena, vaan lasten ja aikuisten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. Kontekstuaalisen kasvun teoria pyrkii rakentamaan ymmärrystä lapsen käyttäytymisen ja hänen kasvuympäristönsä välisistä suhteista. Se, missä määrin ympäristö on voimavara tai rajoittaja, riippuu siitä, missä määrin lapsella itsellään on mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. (Hujala ym. 1999, 10 – 11.)

Lapsen kasvuympäristöjen välisen vuorovaikutuksen toimivuus on sekä perheen että päivähoidon kasvatuksen keskeinen kulmakivi ja laadun peruspilari. Erityisen tärkeää vuorovaikutus on niiden kasvuympäristöjen välillä, joissa lapsi aktiivisesti toimii. Tällainen on esimerkiksi kodin ja päivähoidon välinen vuorovaikutus. Lisäksi kasvattajalla täytyy olla tietoisuus lapsen laadukkaan kasvun ja kehityksen ehdoista ja mahdollisuuksista. Niihin vaikuttaa se, missä määrin lapsen kasvatuksesta huolehtivat aikuiset kokevat kasvatuksen yhteisenä hankkeena. (Hujala ym. 1999, 11 – 15.) Nämä teoriat siis antavat teoriapohjan päivähoidon ja perheiden väliselle yhteistyölle korostamalla lapsen kasvuympäristöjen keskinäisen vuorovaikutuksen merkitystä, tukien kumppanuusajattelua.

6 KASVATUSKUMPPANUUS

2000-luvulla ilmestyneiden asiakirjojen (Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, 2002:9; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005) lanseeraama kasvatuskumppanuus on tuonut oman lisänsä vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteisen kasvatustehtävän tarkasteluun (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 70.) Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välinen kasvatusyhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella tarkoi-

tetaan henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Vanhempien ja ammattikasvattajien jaetussa kasvatustehtävässä on kyse vanhempien oman asiantuntemuksen ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten asiantuntemuksen yhdistämisestä, sillä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla ja vanhemmilla on omista lähtökohdistaan käsin erilaista tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta. (Rönkä ym. 2009, 81.) Yhteistyössä pyritään siihen, että kodin ja päivähoidon kasvatuskäytännöt ja -tavoitteet olisivat mahdollisimman yhteneväiset. On tärkeää tietää molemmin puolin, mitä toinen osapuoli ajattelee, toivoo ja odottaa. Tämä on mahdollista vain, jos viestintä on kiireetöntä, avointa, rehellistä ja arvostavaa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 164.) Tällaiseen viestintään tarvitaankin nykyistä enemmän yhteistä keskustelu-aikaa, mikä edellyttää päivittäisiin lapsen tuomis- ja hakutilanteisiin liittyvien tapaamisten lisäksi myös erikseen sovittuja kasvatuskeskusteluja. (Rönkä ym. 2009, 81).

Keskustelut, jotka rakentuvat yhteiseksi tulkittujen kasvatuksen kysymysten tai asioiden ympärille, tuottavat helpommin tasavertaista kanssakäymistä kuin ohjaavaksi tai opastavaksi tarkoitetut kohtaamiset. Tasavertaisissa keskusteluissa vanhemman rooli ei määrity ensisijaisesti tiedonantajaksi, eli vanhempi ei vain raportoisi ammattilaiselle lapsen ja perheen asioita. Vanhemman ei myöskään tule olla valistuksen, tiedotuksen tai ohjauksen vastaanottajana. (Karila yms. 2006, 86.)

Keskusteluissa työntekijän on myös tärkeä ottaa huomioon, että vanhemmuus ja perhe-elämä ovat useimmille vanhemmille hyvin henkilökohtaisia asioita. Silloin kun niistä puhutaan, kosketellaan vanhemman lähimpiä ihmissuhteita. Niistä keskusteleminen vaatii työntekijältä herkkyyttä ja kunnioittavaa suhtautumista vanhemman omiin tulkintoihin ja näkemyksiin. (Karila yms. 2006, 90.)

Sekä vanhemmat että kasvatuksen ammattilaiset korostavat, että laadukas yhteistyö ja kasvatuskumppanuus eivät ole mahdollisia ilman molemminpuolista luottamusta ja kunnioitusta. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 85). Kasvatuskumppanuutta ohjaavatkin kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin pääperiaatteet.

6.1 Pääperiaatteet

Kuuntelu ja toisen kuuleminen ovat keskeisiä asioita vuoropuhelussa. Kuunteleminen ei ole ensi sijassa taito, vaan suhde toiseen ihmiseen. Kuulevassa suhteessa asetutaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa ja ajatuksia. Kuunteleminen onnistuu vain, jos keskustelijoiden välillä vallitsee turvallinen ja myönteinen ilmapiiri. Tärkeää on myös, että kuuntelija haluaa ja uskaltaa ottaa vastaan sen, mitä hänelle viestitetään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kasvatuskumppanuus edellyttää kunnioittavaa asennetta, joka on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Tarvitaan avoimuutta ja myönteisyyttä, joiden kautta kunnioitus ja arvostus välittyvät toiselle. Kuunteleminen auttaa hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Kunnioitus helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jossa asioita voi tuoda esille peittelemättä ja teeskentelemättä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Luottamus rakentuu kuulemisesta ja kunnioittamisesta. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Arkinen ja päivittäinen vuoropuhelu lapseen liittyvistä asioista luo perustan luottamukselle. Luottamuksen syntyyn vaikuttavat kuitenkin myös ihmisen aikaisemmat kokemukset ja muistot samankaltaisista tilanteista ja näin ollen ihmiset tarvitsevat eripituisen ajan voidakseen luottaa toiseen ihmiseen. Kasvatuskumppanuuden keskeisenä tavoitteena on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien vuoropuhelulle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.) Aikuisten kohtaamiset ja kuulumisten vaihdot ovat ohikiitävyysdessäänkin tärkeitä. (Karila ym. 2006, 69).

Dialogin avain on kuulemisessa. Ainoastaan kuuleva suhde voi synnyttää aitoa vuoropuhelua, missä kaikilla osapuolilla on tilaa tulla näkyviksi omine ajatuksineen. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa molempien osapuolten ajatukset ovat yhtä arvokkaita. Dialogiseen vuoropuheluun mahtuu eri mieltä oleminen, suorapuheisuus ja rehellisyys, koska sitä kannattelee kuulemisen ja kunnioituksen kokemus. Keskustelujen sisältö syvenee, kun hoito- ja kasvatushenkilöstön ammatillinen asiantuntemus ja vanhempien oman lapsensa tuntemus ovat aidossa dialogissa keskenään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 38.)

6.2 Tavoitteet

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja lapsen edun toteuttamisesta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31). Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Lapsen leikin, toiminnan, kokemusten, tarpeiden ja toiveiden havainnointi ja havaitseminen ovat keskiössä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Kasvatuskumppanuudessa henkilöstön ja vanhempien jatkuva vuoropuhelu avaa tilaa ottaa puheeksi niin tavanomaisia vastoinkäymisiä kuin vakavampiakin ongelmia ja lapsen erityisen tuen tarpeita. Kasvatuskumppanuudessa tavoitteena on jo päivähoitosuhteen alussa luoda riittävä luottamus myös hankalien asioiden puheeksi ottamiseksi. Erityisesti luottamusta tarvitaan niiden ristiriitatilanteiden varalle, joissa työntekijän havainnot ja käsitykset lapsen tarpeista ja tilanteesta menevät ristiin vanhempien käsitysten kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21.) Toimivissa ja kunnioittavissa vuorovaikutussuhteissa osataan myös madaltaa ammattimaista kynnystä ja ottaa huolet esille helposti ymmärrettävällä tavalla. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 164).

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on myös edistää vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31).

Kasvatuskumppanuudelle asetettujen tavoitteiden lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) haluaa kasvatuskumppanuuden kautta lisätä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 32) mukaan vanhemmille tulee järjestää tilaisuuksia keskustella sekä oman lapsensa varhaiskasvatuksesta että yhdessä muiden vanhempien kanssa yksikön tai lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta. Henkilöstö vastaa yksin varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, mutta vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön sekä osallistua sen arviointiin. Lähtökohtana vanhempien ja lasten suorittamalle arvioinnille on, että varhaiskasvatussuunnitelma on koko kasvatusyhteisön yhdessä laatima, se on aktiivisesti käytössä ja sen sisältö perustuneen on koko henkilöstön ja vanhempien tiedossa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32.)

6.3 Haasteellinen kumppanuus

Vaikka kasvatuskumppanuudessa korostetaan vastavuoroisuutta, asettuu siinä ammatillisille suurempia odotuksia. Ammattilaisten on luotava kasvatuskumppanuudelle otolliset puitteet, sisällyttäen kasvatuskumppanuus perhekohtaisesti luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Lisäksi heiltä odotetaan myös omien ajattelutapojensa kriittistä arviointia osana ammatillista kehittymistään. Henkilöstön omasta elämästä poikkeavan elämäntilanteen ja arvojen ymmärtäminen ei ole helppo tehtävä, mutta kasvatuksen ammattilaisille väistämätön haaste. Erilaisuuden hyväksyminen ja itsestä poikkeavan kunnioittaminen on varmasti yksi keskeisimmistä kumppanuuden asenteellisista ehdoista. Toki toimiva kumppanuussuhde edellyttää näitä vanhemmiltakin, mutta ammattilaisilta erityisesti. (Karila ym. 2006, 96.)

Vanhemmilla taas on omat käsityksensä vuorovaikutuksesta ammattilaisten kanssa. Ne heijastuvat muun muassa siihen, millaisia odotuksia vanhemmilla on ja millaiseksi he ymmärtävät oman osallisuutensa vuorovaikutuksessa. Vanhempien tulkinnat kasvatuskumppanuudesta vaihtelevat ja eroja on erityisesti siinä, millä intensiteetillä vanhemmat ovat valmiit rakentamaan kumppanuussuhdetta henkilöstön kanssa. (Karila ym. 2006, 96.)

Yksi henkilöstölle asetuvista kasvatuskumppanuuden osaamishaasteista onkin juuri tämän vanhempien "kumppanuusvalmiuden" tunnistaminen. Erilaisten vanhempien kanssa syntyy väistämättä erilaisia vuorovaikutussuhteita. Nykypäivän kasvatuksen ammattilaisilta edellytetään herkkyyttä kehittää erilaisiin vuorovaikutussuhteisiin soveltuvia ammatillisia työvälineitä. (Karila ym. 2006, 96.)

Vanhempien ja päivähoidon ammattilaisten kasvatuskumppanuus on haasteellinen asia niin ammattilaisille kuin vanhemmillekin. Vanhemmilla ja henkilöstöllä on tarjottavanaan kumppanuuteen erilaisia näkökulmia ja erilaista tietoa lapsesta. Kyse ei siis ole kahden samanlaisen, vaan kahden erilaisen, kuitenkin yhteisen tavoitteen omaavan kumppanin toiminnasta. Tämän erilaisuuden käyttäminen kumppanuuden voimavarana asettaa haasteita niin vanhemmille kuin päivähoidon henkilöstöllekin. (Karila ym.

2006, 108.)

Haasteen kumppanuudelle tuo myös se, että kasvatuskumppanuus-käsite on otettu käyttöön päivähoidossa, jolloin vanhempien vapaaehtoinen toimiminen kumppanina voi kyseenalaistua. Monet vanhemmat tukevat kumppanuusajattelua, mutta kaikki vanhemmat eivät välttämättä halua olla päivähoidon kumppaneita, tai he haluavat olla kumppaneita lapsen kasvatukseen liittyvissä, mutta eivät perheen sisäisissä asioissa. Vanhemmilla on oikeus määritellä yhteistyön ja kumppanuuden rajat ja taso. (Koivunen 2009, 153 - 154.)

Parhaimmillaan vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on kasvatuskumppanuutta, joka saa voimansa arvostavasta kohtaamisesta ja yhdessä sovituista pelisäännöistä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009,165). Tulevaisuus tulee näyttämään, millaista kasvatuskumppanuutta vanhempien ja päivähoidon ammattilaisten välille todellisuudessa rakentuu. (Karila ym. 2006, 108).

7 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tutustuin Sirpa Ohlsbomin ja Tanja Pohjolan (2006) opinnäytetyöhön "Kasvatuskumppanuus vanhempien näkökulmasta." Heidän opinnäytetyönsä oli osa Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus SOCOM:n PAAPU - LAPSEN PARHAAKSI -hanketta. Työn tarkoituksena oli tuottaa SOCOM:lle tietoa siitä, millaista vanhempien mielestä on kasvatuskumppanuuteen pohjautuva yhteistyö päivähoidon henkilöstön kanssa.

Ohlsbom ja Pohjola tutkivat työssään, toteutuuko kasvatuskumppanuus vanhempien mielestä päivähoidon henkilöstön kanssa. Asiaa tutkittiin Iitin ja Valkealan kunnissa sekä päivähoidon että perhepäivähoidon näkökulmasta.

Tutkimuksessa (Ohlsbom ja Pohjola 2006) ilmeni, että vanhempien mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan. Suurin osa vanhemmista myös koki olevansa tasavertainen kasvatuskumppani henkilöstön kanssa. Kahdenkeskiset keskustelut vanhemman ja henkilöstön välillä nousivat tärkeiksi. Vanhempien vaikutusmahdollisuudet yhteistyömuo-

toihin ja vanhempainiltojen sisältöön olivat olemattomat.

Tiina Öhman (2004) tutki työnsä "Haasteena kasvatuksellinen kumppanuus" pääongelmana, millaisena päiväkodin työntekijät näkevät kasvatuskumppanuuden päivähoitotyössä. Tutkimusaihe muokattiin SOCOM:n lastensuojeluklinikan tutkimustoiveista. Tutkimus toteutettiin Kotkan kaupungin päivähoidon henkilöstölle.

Öhmanin (2004) tutkimustulosten mukaan kasvatuksellinen kumppanuus toteutuu Kotkan kaupungin päivähoitotyössä. Päivähoidon työntekijät kokivat roolinsa ammatikasvattajina tasavertaiseksi kumppaniksi vanhempien kanssa. Tulos ei ollut yllätys, sillä Kotkan kaupungin päivähoitotoimessa on kiinnitetty huomiota laadun kehittämiseen sekä päivähoidon että vanhempien välisen yhteistyön kehittämiseen järjestämällä mm. kasvatuskumppanuusiltoja.

Öhmanin (2004) tutkimuksessa huolen puheeksi otto koettiin luontevaksi vanhempien kanssa. Yli puolet työntekijöistä kertoi keskustelewansa perheiden kanssa vaikeistakin asioista omasta aloitteestaan. Kuitenkin lähes puolet vastanneista kertoi pelkäävänsä usein tai useimmiten vanhempien reaktioita huolen puheeksi ottoon. Lisäksi yli puolet lastentarhanopettajista kertoi, että koulutus antaa liian vähän tietoa vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Tutustuin myös Helena Viitalan ja Petrus Väärälän (2006) työhön "Yhdessä tää hoituu parhaiten" - Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa vanhempien näkökulmasta. Työ tehtiin osana Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Varhainen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus päivähoidossa (VAVU) - hanketta. Tarkoituksena oli selvittää, toteutuuko kasvatuskumppanuus päiväkotien arjessa vanhempien näkökulmasta ja miten. Aineisto kerättiin haastatteleamalla yhdeksää vanhempaa neljässä helsinkiläisessä päiväkodissa.

Viitalan ja Väärälän (2006) tulosten mukaan vanhemmat kokivat päivittäiset keskustelut päivähoidon henkilökunnan kanssa lapsen tuomis- ja hakutilanteissa olennaiseksi läheisen yhteistyön muodoksi. Päivittäisten keskustelujen lisäksi osa toivoi lisää erikseen järjestettyjä keskustelutilaisuuksia. Tässäkään tutkimuksessa vanhemmat eivät juuri osallistu päiväkodin toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Jotkut

kasvatuskumppanuuden toteutumiselle tärkeät elementit jäivät toteutumatta päiväkodin ja vanhempien välillä. Päiväkodeissa on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota riittävien puitteiden luomiseksi toimivalle kasvatuskumppanuudelle, mutta myös vanhemmilla on kasvatuskumppanuuden toteutumisessa oma vastuunsa.

Myös Henna Revon ja Sirpa Saarisen (2005) tutkimus "Kohti kasvatuskumppanuutta: Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa perustuu Varhainen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus päivähoidossa hankkeeseen, joka tarkoitettiin täydennyskoulutukseksi päiväkodin työntekijöille. Työ on osa Helsingin kaupungin päivähoitoviraston ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian sosiaalialan koulutusohjelman yhteishanketta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien mielipiteitä siitä, miten kasvatuskumppanuus nykyään toteutuu hankkeessa mukana olevissa päiväkodeissa. Työ keskittyy neljään helsinkiläiseen päiväkotiin, jossa haastateltiin kahdeksaa alle kolmi-vuotiaan lapsen vanhempaa.

Revon ja Saarisen (2005) tulosten mukaan vanhemmat eivät koe yhteistyösuhdetta työntekijöihin läheiseksi, vaikka he tapaavatkin henkilökuntaa päivittäin. Yhteistyö on hyvää, mutta ei läheistä. Aineistosta nousivat esiin osapuolten kiireisyys ja lyhyet tapaamisajat. Nämäkin vanhemmat toivoivat enemmän aikaa kahdenkeskisille keskusteluille. Vaikka nykyisen kaltainen yhteistyö riittää kuulumisten vaihtoon ja toimivan vuorovaikutussuhteen saavuttamiseen vanhempien ja työntekijöiden välillä, yhteistyömuotojen ja yhteistyöhön käytetyn ajan puitteissa yhteistyö ei voi syventyä läheiseksi kumppanuudeksi. Toisaalta, kaikki vanhemmat eivät haluaakaan läheistä yhteistyösuhdetta.

8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

8.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimukseni selvittää kasvatuskumppanuuden toteutumista ja toimivuutta päiväkodeissa sekä vanhempien että kasvattajien näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Pääongelma: Toteutuuko kasvatuskumppanuus tässä päiväkodissa?

1.1 Onko yhteistyöhön käytettävä aika riittävää?

- 1.2 Onko vanhemmilla halukkuutta tehdä yhteistyötä muiden vanhempien kanssa?
- 1.3 Tukevatko kasvattajat vanhempien välistä yhteistyötä?
- 1.4 Mikä yhteistyössä on haastavaa kasvattajien näkökulmasta?
- 1.5 Onko eri kasvattajaryhmillä (lastentarhanopettajat / lastenhoitajat) eri tavalla eväitä yhteistyöhön?

Tutkimukseni on pääosin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu tutkimuksen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastoiden ja numeroiden avulla. Käytin tutkimuksessani yhtä kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmää, kyselyä. Kvantitatiivisesta kyselytutkimuksesta voidaan käyttää englanninkielistä nimitystä survey. Survey tutkimuksen yhtenä tyypillisenä piirteenä on tietystä ihmisjoukosta poimittu otos. Tutkimuksessani Kouvolan kaupungin päiväkodeista on poimittu yksi ja tutkimus on tehty koskemaan vain tätä kyseistä päiväkotia. Päiväkodin sisällä on otettu vielä otos niin, että vain joka kolmannen lapsen vanhemmat saivat kyselylomakkeen.

8.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja lomakkeen kuvaus

Valitsin tutkimusaiheen maaliskuussa 2009. Varhaiskasvatukseen liittyviä valmiita aiheita oli todella niukasti, enkä löytänyt niistä mitään mielenkiintoista aihetta, joten päädyin aiheeseen, joka liittyi läheisesti tulevaan ammattiini ja kiinnosti minua muutenkin. Päädyin tutkimaan kasvatuskumppanuutta.

Aiheen löydyttyä lähdin oitis työstämään kyselylomakkeita perehtyen kasvatuskumppanuutta koskevaan kirjallisuuteen. Saatuaani tutkimusluvan Kouvolan kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta, valitsin erään päiväkodin johon otin yhteyttä tutkimukseni tiimoilta. Päiväkodissa oltiin kiinnostuneita tutkimuksestani ja toteutin tutkimukseni kyseisessä päiväkodissa.

Keräsin tutkimusaineiston kyselylomakkeilla (liite 2 ja liite 4). Molemmissa lomakkeissa oli 16 kysymystä, joista 10 kysymystä oli verrannollisia toiseen lomakkeeseen nähden.

Kasvattajien lomakkeessa kysyin ammattia, ikää ja päiväkodissa työskennellyjä vuosia. Näiden jälkeen kysyin millaisissa asioissa vanhempia kuunnellaan, millaisista asioista kerrotaan vanhemmille päivittäin, millaisia vaikeitakin asioita on helppo ottaa puheeksi ja millaisissa kasvatukseen liittyvissä asioissa tarvittaessa ohjataan vanhempia. Lisäksi kysyin miten vanhemmille tiedotetaan tulevista tapahtumista, millaista toimintaa päiväkodissa järjestetään myös vanhemmille, annetaanko vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön, tuetaanko vanhempien välistä yhteistyötä, onko vanhempien kohtaamiseen riittävästi aikaa, onko vanhemmilla riittävästi aikaa, tyytyväisyyttä yhteistyöhön, riittävistä eväistä yhteistyöhön ja yhteistyön haastavuudesta.

Vanhempien lomakkeessa kysyttiin vastaajaa, ikää, koulutusta ja päiväkodissa olevan lapsen ikää. Lisäksi kysyin asioita joissa tulee kuulluksi ja joista kerrotaan päivittäin. Kysyin myös millaisia asioita olisi helppo ottaa puheeksi, tapahtumien tiedottamisesta, uskosta saada ohjausta kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, päiväkodin toiminnasta johon voi itsekkin osallistua, vanhempainiltojen sisältöön vaikuttamista, halua tehdä enemmän yhteistyötä muiden vanhempien kanssa, ajan riittävyyttä sekä itseltä että työntekijöiltä, tyytyväisyyttä yhteistyöhön ja kehittämis ehdotuksia yhteistyölle.

8.3 Kysely

Jaoin kyselylomakkeet toukokuussa 2009 jokaiselle päiväkodin kasvatusvastuulliselle (16) ja lapsilistan mukaan joka kolmannen lapsen lokeroon (30). Kyselylomakkeiden mukana oli saatekirje (liite 1 ja liite 3), jossa kerroin tutkimuksesta ja avasin kasvatuskumppanuus-käsitettä. Tein jokaiseen ryhmään oman vastauslaatikon, johon jokaisella vastaajalla oli kaksi viikkoa aikaa palauttaa kyselylomake. Vastauslomakkeista palautui kasvatusvastuullisten osalta kaikki 16 ja vanhempien osalta 17 lomaketta. Työntekijöiden vastausprosentti oli 100 % ja vanhempien 56,7 %.

8.4 Tutkimusaineiston analysointi

Tutkimukseni sisältää kaksi erilaista kysymyslomaketta, toinen kasvattajille (liite 2) ja toinen vanhemmille (liite 4). Analysoin molemmat lomakkeet allekkain käyttämällä apuna kuvia, joista ilmenevät kysymysten tulokset prosentteina. Vastaajien vapaat vas-

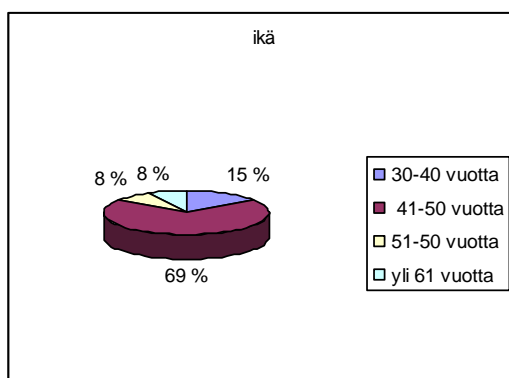
taukset löytyvät kuvien alta.

8.5 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa

8.5.1 Kasvattajien taustatiedot

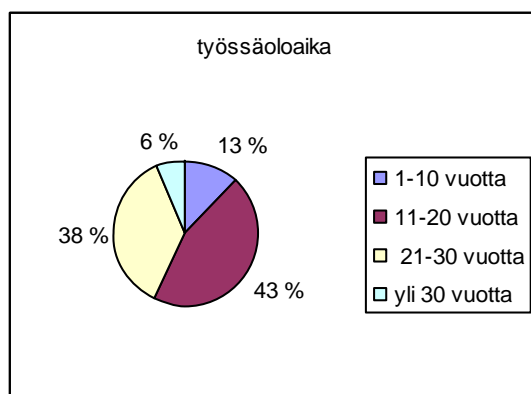
Tutkimuspäiväkodissa kyselyyni vastasivat kaikki lastentarhanopettajat (9) ja lasten-/lähihoitajat (7), joille kysely oli osoitettu. Yhteensä vastaajia oli 16.

Kasvattajista nuorin oli 37-vuotias ja vanhin 62-vuotias. Kasvattajien keski-ikä oli 46,3 vuotta. Kasvattajien ikä jakautui kuvan 1 mukaisesti. Kolme kasvattajaa jätti vastaamatta ikää koskevaan kysymykseen.

Kuva 1. Kasvattajien ikäjakauma (N=13)

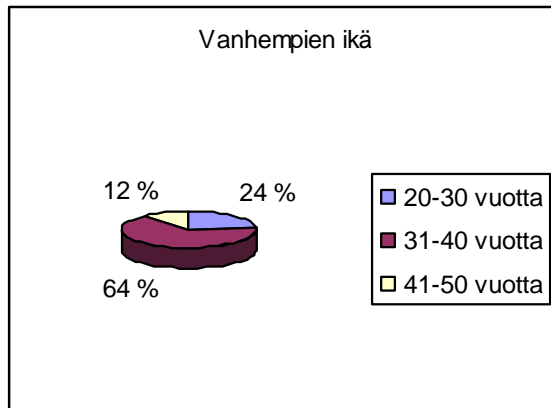
Kasvattajien työkokemus jakautui seuraavasti. Enemmistö eli seitsemän vastaajaa oli työskennellyt 11 - 20 vuotta päiväkodissa. Kuusi vastaajista oli työskennellyt 21 - 30 vuotta. Vain kaksi vastaajaa oli työskennellyt 1 - 10 vuotta. Yli 30 vuoden työkokemus oli yhdellä vastaajalla. Kasvattajien työssäoloaika jakautui kuvan 2 mukaisesti.

Kuva 2. Kasvattajien työssäoloaika (N=16)

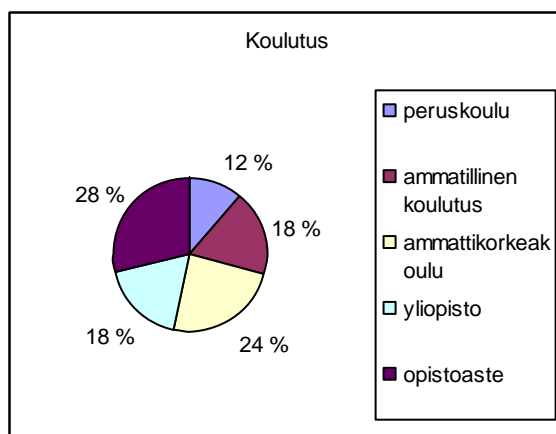
8.5.2 Vanhempien taustatiedot

Kyselyyni vastanneita perheitä oli yhteensä 17. Vastaajista 14 oli äitejä ja 3 isää. Vastausprosentti oli 56,7 %. Vastaajista nuorin oli 28-vuotias ja vanhin 44-vuotias. Vastaajien keski-ikä oli 34 vuotta. Vanhempien ikä jakautui kuvan 3 mukaisesti.

Kuva 3. Vanhempien ikäjakauma (N=17)

Vanhempien koulutustaso jakautui seuraavasti: Vastanneista kaksi oli päättänyt opiskelunsa peruskouluun. Ammatillisen koulutuksen oli saanut kolme vastaajaa. Ammattikorkeakoulun oli käynyt neljä vastaajaa. Yliopistokoulutettuja oli kolme. Opistoasteen koulutus oli vastaajien keskuudessa suosituin, sillä sen oli käynyt viisi vastaajaa. Sen sijaan kukaan vastaajista ei ollut päättänyt opiskeluaan lukioon. Vanhempien koulutus jakautui kuvan 4 mukaisesti.

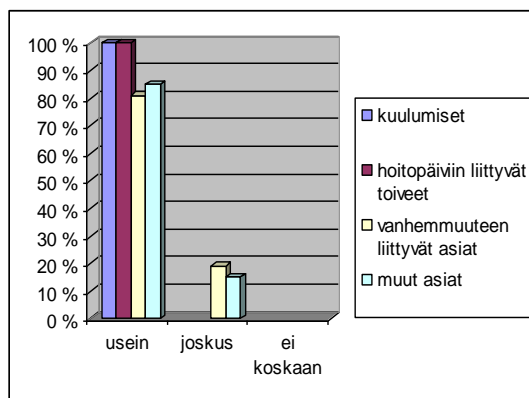

Kuva 4. Vanhempien koulutusjakauma (N=17)

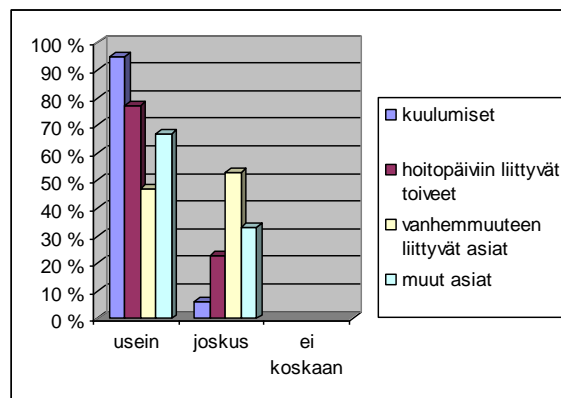
Vastaajilla oli vastaushetkellä yhteensä 22 lasta tutkimuspäiväkodissa. Nuorin lapsista oli 2 vuotta ja vanhin 6 vuotta. Lapsien keski-ikä oli 4,8 vuotta. Vastaajaperheistä kahdellatoista oli kaksi lasta tutkimuspäiväkodissa. Sen sijaan viidellä perheellä oli vain yksi lapsi.

8.5.3 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa

Kuuntelemisessa kasvattajien (kuva 5) ja vanhempien (kuva 6) näkemyksen poikkeavat jonkin verran toisistaan, etenkin vanhemmuuteen liittyvien asioiden kuuntelemisessa. Vastaukset ovat jakautuneet kahden vaihtoehdon, usein ja joskus välille. Kasvattajat kokivat kuuntelevansa vanhempia useammin kuin miltä vanhemmista tuntui. Joka tapauksessa vanhempia kuunnellaan kuulumisissa, hoitopäiviin liittyvissä toiveissa, vanhemmuuteen liittyvissä asioissa sekä muissa asioissa. Kukaan vanhemmista ei kokenut, ettei häntä kuunneltaisi koskaan. Vastaukset jakautuivat eri vaihtoehdoittain kuvien 5 ja 6 mukaisesti.

Kuva 5. Kuuntelen vanhempia seuraavissa asioissa/ kasvattajat (N= 16)

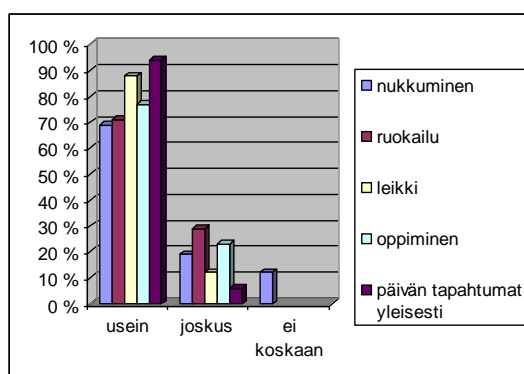

Kuva 6. Tulen kuulluksi seuraavissa asioissa asioissa/vanhemmat (N=17)

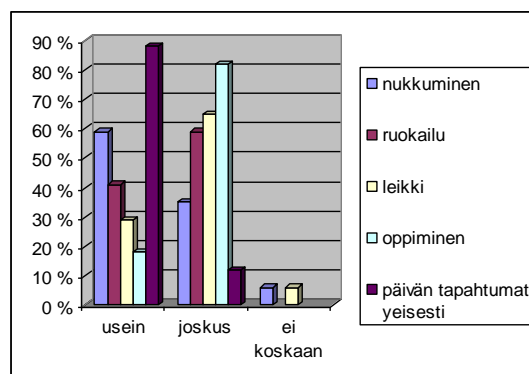
Kasvattajien (kuva 7) ja vanhempien (kuva 8) näkemykset poikkesivat jonkin verran toisistaan päivittäisten kuulumisten eli nukkumisen, ruokailun, leikkien, oppimisen ja yleisesti päivän tapahtumien kertomisessa. Suurin osa vastauksista jakautui vaihtoehtojen usein ja joskus välille. Lapsen leikkien kertomisessa eräs vanhempi koki, ettei hänelle kerrota lapsen leikeistä ikinä. Nukkumisestakin eräs vanhempi oli sitä mieltä, ettei siitä kerrota ikinä. Myös kaksi kasvattajaa vastasi, etteivät he kerro lapsen nukkumisesta koskaan. Toisaalta vanhemmat haluavat tietää erilaisia asioita lapsensa päi-

västä. Toiset tyytyvät perusasioihin, että miten on esim. syöty ja nukuttu, kun taas toiset menivät pintaa syvemmälle ja olivat kiinnostuneita esimerkiksi lapsen leikeistä, tähtihetkistä ja konflikteista. Eräs vanhempi totesi hyvin, että kuulumisiin voi hyvin vaikuttaa kysymällä itse lisää. Vastaukset jakautuivat eri vaihtoehtoisille kuvien 7 ja 8 mukaisesti.

Kasvattajat listasivat erilaisia muita asioita, joissa he kuuntelivat vanhempia. Esimerkkeinä nostaisin muut perheasiat kuten vanhemman työssä jaksaminen. Kokonaisuudessaan vastauksista sai kuitenkin kuvan, että vanhempia kuunnellaan ihan missä asioissa tahansa.

Kuva 7. Kerron päivittäin seuraavista asioista/ kasvattajat (N=16)

Kuva 8. Minulle kerrotaan päivittäin/ seuraavista asioista/ vanhemmat (N=17)

Tällaisia kuulumisia vanhemmat kaipaivat lisää:

”Leikeistä, kaverisuhteista, positiivista palautetta lapsista enemmän. ”

”Miten on tullut toimeen toisten lasten kanssa. ”

”Kuulumisiin voi vaikuttaa hyvin kysymällä itse lisää. ”

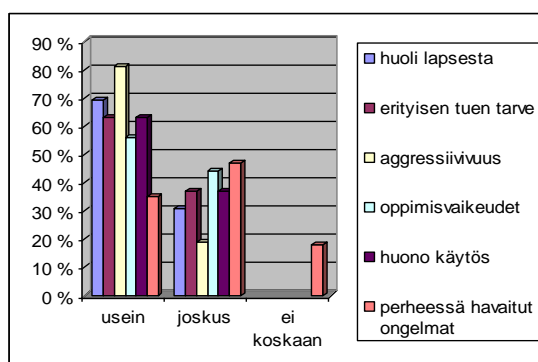
”Siitä miten lapseni toimii ryhmässä kavereiden kanssa. ”

”Lasten välisestä kanssakäymisestä esim. konfliktit. ”

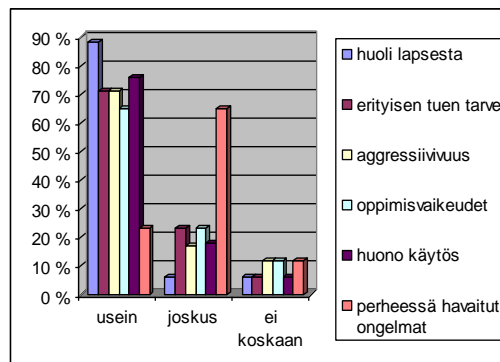
”Lapsen taitojen kehittämisestä. ”

”Päivän ”tähtihetkistä” eli mikä on sujunut erityisen hyvin. ”

Vaikeiden asioiden puheeksi otossa huoli lapsesta, lapsen erityisen tuen tarve, lapsen aggressiivisuus, lapsen oppimisvaikeudet, lapsen huono käytös, perheessä havaitut ongelmat ja jotain muuta olivat kaikkine vaihtoehtoineen saaneet kannatusta vanhempien lomakkeissa. Vanhempien lomakkeissa en koskaan – vaihtoehtoa oli käytetty jokaisessa kohdassa. Vanhempien lomakkeissa usein – vaihtoehto oli kuitenkin eniten käytetty. Kasvattajien vastaukset (kuva 9) jakautuivat usein - ja joskus - vaihtoehtoihin, mutta kuitenkin jokaisessa kohdassa selkeä enemmistö olisi valmis keskustelemaan erilaisista lapseen liittyvistä vaikeista asioista usein vanhemman kanssa. Ainoastaan perheessä havaitut ongelmat olisi kolmen kasvattajan mielestä vaikea ottaa puheeksi. Yleisesti kasvattajien vastauksissa korostui ”avoimuuden periaate”. Kaikista asioista keskusteltiin vanhempia kunnioittaen. Myös vanhempien lomakkeista huokui luottamus kasvattajiin. Suurin osa vanhemmista oli valmiita keskustelemaan kasvattajien kanssa myös vaikeista asioista kuten huolesta lapsen suhteen, lapsen erityisen tuen tarpeesta, lapsen aggressiivisuudesta, lapsen oppimisvaikeuksista, lapsen huonosta käytöksestä ja perheessä havaituista ongelmista. Kasvattajien mielestä perheessä havaitut ongelmat olivat selkeästi vaikein aihe ottaa puheeksi. Vastaukset jakautuivat kuvien 9 ja 10 mukaisesti.

Kuva 9. Vaikeiden asioiden puheeksi otto/ kasvattajat (N=16)

Kuva 10. Vaikeiden asioiden puheeksi otto/ vanhemmat (N=17)

Kasvattajien ajatuksia asioiden helposta puheeksi otosta:

"Ajan kanssa omat taidot ovat kehittyneet/rohkaistuneet asioiden esille ottamisessa. Lapsen parasta ajateltava. Yhteistyössä vanhempien kanssa asiat hoituu parhaiten."
"Kuuluu ammatillisuuteen ottaa kaikenlaiset asiat puheeksi."

"Avoimuuden periaate."

"Avoimuus ja rehellisyys on valttia vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Niillä luodaan luottamus, jota ilman ei suhteet pysy hyvinä."

"Tarvittavat asiat on otettava puheeksi, mutta hienotunteisuus on ehdottoman tärkeää. Vanhempia pitää kuunnella."

"Vaikeistakin asioista pitää voida puhua. Minun täytyy kuitenkin käydä asia itsekseni ajatuksissani läpi, jotta osaan valita sanani oikein, tuodakseni asian ymmärrettävästi esille loukkaamatta vanhempia. Korostan, että kyse on lapsen parhaasta"

"Kaikesta on voitava puhua tavalla tai toisella, perhe huomioiden, VAVU hengen mukaisesti. Vanhempia kunnioittaen. He ovat lastensa parhaimmat asiantuntijat."

Kasvattajien ajatuksia asioiden vaikeasta puheeksi otosta:

"Täytyisi tuntea perhe ja paljon taustoista ja tavoista, ennen kuin voin ihmetellä tai antaa neuvoja"

Vanhempien ajatuksia asioiden helposta puheeksi otosta:

"Hoitajien kanssa on hyvät välit ja tuntuu että kuunnellaan. "

"Kaikilla lapsen/ lapsen perheeseen liittyvillä asioilla on merkitystä. Ne voivat vaikuttaa esim. lapsen käyttäytymiseen. Hoitajien on hyvä tietää jotta voivat ottaa ne huomioon päivän toiminnoissa. "

"Avoin vuorovaikutus ja luottamus henkilökuntaan."

"Uskon voivani puhua mistä vaan lasta koskevista asioista."

"Tutut hoitajat, olleet jo kahden vanhemman lapsen aikana."

"Usean vuoden jatkunut hyvä suhde hoitajiin, luottamus hyvällä pohjalla (aikaisemat lapset myös ollut samassa päiväkodissa)."

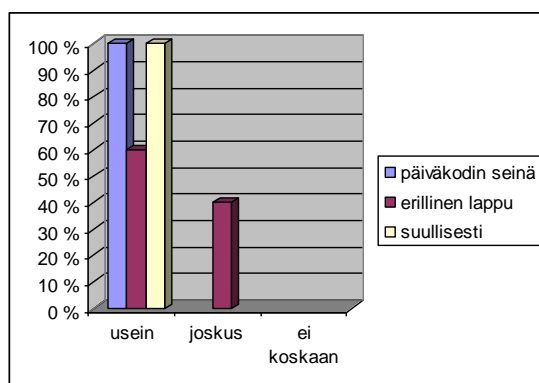
"Henkilökunta on pysynyt suht samana, tullut tutuksi. Henkilökunta on myös helposti lähestyttäviä."

"Henkilökunta kuuntelee asiat, antaa vinkkejä ja yleensä toiveet ovat olleet toteutettavissa. Jos toiveita ei ole täysin voitu toteuttaa, on löydetty yhdessä hyvä kompromissi."

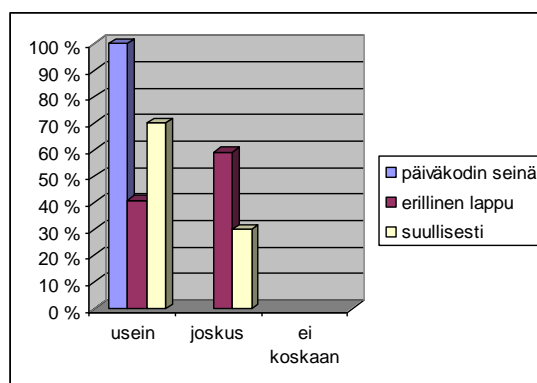
"Luotan siihen, että tieto ei kulje ulkopuolisille."

Sekä kasvattajista että vanhemmista kaikki olivat sitä mieltä, että tulevista tapahtumista ilmoitetaan usein päiväkodin seinällä. Kasvattajista kaikki ilmoittavat vanhemmille usein suullisesti tulevista tapahtumista. Suurin osa vanhemmista myös koki, että heille ilmoitettiin usein suullisesti tulevista tapahtumista. Suuri osa kasvattajista ilmoitti tulevista tapahtumista usein myös erillisellä lapulla. Vanhemmista hiukan alle puolet oli samaa mieltä asiasta kasvattajien kanssa.

Yleisesti asioista tiedottamisesta sai sen kuvan, että tiedottaminen toimi. Vanhemmille ilmoitettiin tulevista tapahtumista päiväkodin seinällä, erillisellä lapulla ja suullisesti. Vanhemmat olivat tietoisia tulevista tapahtumista. Vastaukset jakautuivat kuvien 11 ja 12 mukaisesti.

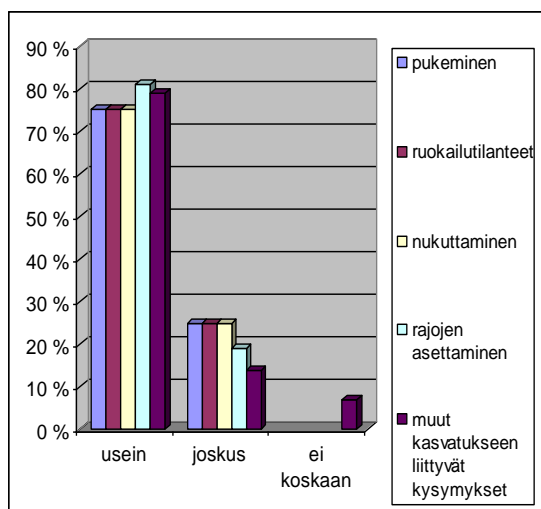
Kuva 11. Tiedotan tulevista tapahtumista/ kasvattajat (N=16)

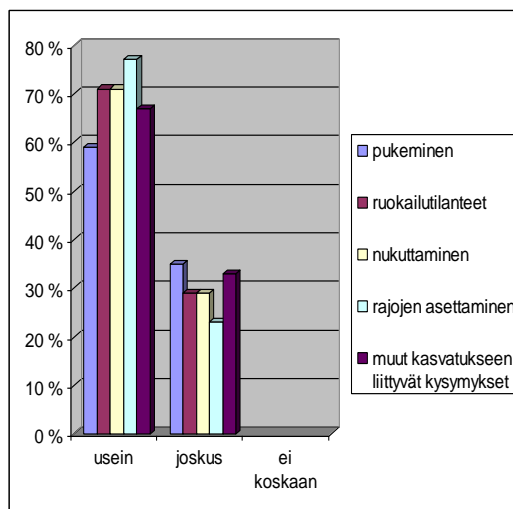
Kuva 12. Minulle tiedotetaan tulevista tapahtumista/ vanhemmat (N=17)

Kasvattajat ja vanhemmat olivat huomattavan samaa mieltä siitä, miten he uskoivat ohjaavansa tai saavansa ohjausta tarvittaessa lapsen pukemisessa, ruokailutilanteissa, nukuttamisessa, rajojen asettamisessa sekä muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Kasvattajat olivat valmiita tarvittaessa ohjaamaan vanhempia lapsen pukemisessa, ruokailussa, nukuttamisessa, rajojen asettamisessa sekä muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä kuten lapsen itsetunnon tukemisessa ja hyvien käytösten opimisessa. Vanhemmatkin ovat valmiita vastaanottamaan ohjauksen aina tarvittaessa. Ainoastaan yksi kasvattaja koki muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä ohjaamisen niin vaikeaksi, ettei hän olisi valmis sitä tekemään. Muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä kasvattajat ajattelivat aiheita kuten, ystävyssuhteet, lapsen kehitys, ja hyvät tavat. Kasvattajat olivat valmiita ohjaamaan vanhempia kaikissa eteen tulevis-

sa asioissa. Vastaukset jakautuivat kuvien 13 ja 14 mukaisesti.

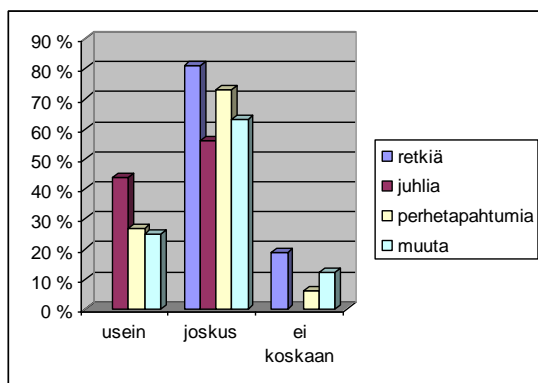

Kuva 13. Ohjaan tarvittaessa seuraavissa asioissa/kasvattajat (N=16)

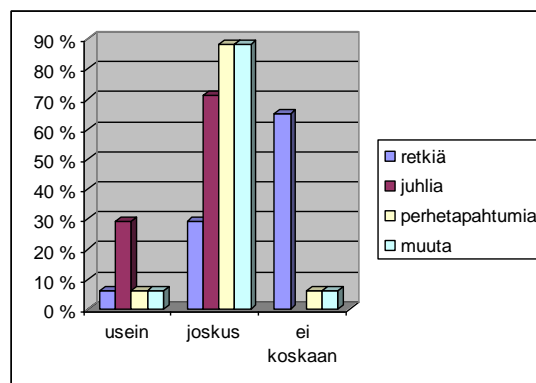

Kuva 14. Saan tarvittaessa ohjausta seuraavissa asioissa/ vanhemmat (N=17)

Vastauksissa kasvattajien (kuva 15) ja vanhempien (kuva 16) välillä oli huomattavia eroja siinä, miten usein päiväkodissa järjestetään toimintaa, johon myös vanhemmat voivat osallistua. Kasvattajista suurin osa oli sitä mieltä, että päiväkodissa järjestetään retkiä joskus. Kuitenkin kolme kasvattajaa ja suurin osa vanhemmista koki, ettei yhteisiä retkiä järjestetä koskaan. Kasvattajat ja vanhemmat olivat sitä mieltä, että yhteisiä juhlia järjestetään. Suuri osa koki, että perhetapahtumiakin järjestetään. Suuri osa koki, että myös muuta toimintaa, kuten pihatapahtumia, keskusteluiltoja sekä äitien- ja isänpäiväkahveja järjestetään, mutta osan mielestä niitä ei ole ollenkaan. Vastausten perusteella päiväkodissa järjestetään monipuolisesti tapahtumaa johon myös vanhemmat voivat osallistua, esim. avoimet ovet, vanhempainillat, äitien- ja isänpäiväkahvit ja keskusteluillat. Vanhemmilta toivoivat muutamia tapahtumia lisää: oman ryhmän vanhempainilta, perheiden yhteinen ulkoilupäivä, yhteinen aamupala päiväkodissa, yhdessäoloa muiden aikuisten ja lasten kesken esim. pelejä, leikkejä ja liikuntaa.

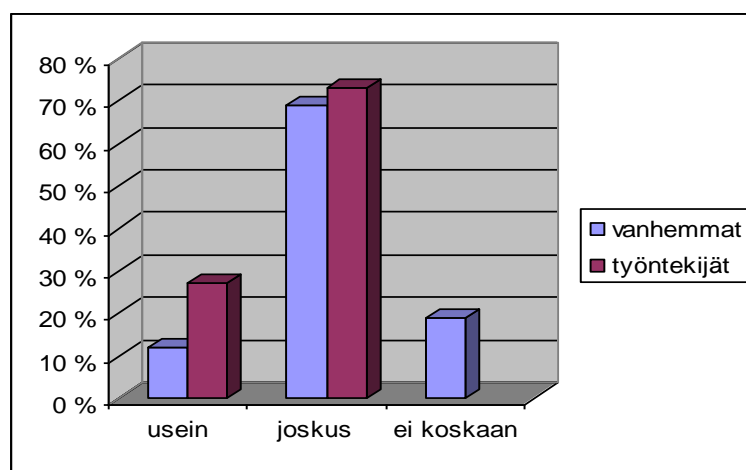
Kuva 15. Järjestämme ohjelmaa/kasvattajat (N=16)

Kuva 16. Päiväkodissa järjestetään ohjelmaa/ vanhemmat (N=17)

Kasvattajista hiukan alle 1/3 oli sitä mieltä, että vanhemmat voivat vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön usein. Vanhemmista vain pieni osa koki voivansa vaikuttaa usein. Kasvattajista yli puolet ajatteli, että vanhemmat voivat vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön joskus. Vanhemmista suurin osa koki voivansa vaikuttaa joskus. Lisäksi pieni osa vanhemmista koki etteivät he saa ikinä vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön.

Vanhempien vaikutusmahdollisuuksista kyseltäessä esille nousi sekä vanhempien että kasvattajien vastauksista, että vanhemmat voivat vaikuttaa vanhempainiltoihin joskus. Tosin kolme vastaajaa vanhemmista koki, ettei voi vaikuttaa. Ainakin osa vanhemmista oli saanut myös etukäteen toivoa vanhempainiltaan jotain aihetta. Vastaukset jakautuivat kuvan 17 mukaisesti.

Kuva 17. Vanhempainiltojen vaikutusmahdollisuudet. (N=17,16)

Vanhemmille annetaan mahdollisuus vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön näin:

"Olen kysellyt vanhemmilta paperilapulla ennen vanhempainiltaa, mitä asioita he haluaisivat käsiteltävän."

"Toivomalla esim. luennoitsijaa tai aihetta."

"Osallistumalla - ottamalla mukaan suunnitteluun"

"Jos on osastokohtaiset vanhempainillat. Keskustellaan kiinnostavat asiat läpi."

"Ideoita, toiveita"

"Tuomalla esiin haluttuja puheenaiheita."

"Vanhemmilta tulee usein hyviä havaintoja ja toiveita. Osan voi toteuttaa, osan ei. Aina kuitenkin keskustellaan."

"Keskustelun aiheita, ajankohtaiset asiat."

"Esim. antamalla aiheita mitkä asiat heitä kiinnostavat, mistä haluavat keskustella."

"Kertomalla ideoita/toiveita meille, osallistumalla toimintaan myös päivittäiseen arkeen, ei vain juhliin."

Vanhemmat kertoivat voivansa vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön näin:

"Kyselyllä voi toivoa ennen vanhempainiltaa mitä toivoo illan sisältävän."

"Puhumalla etukäteen hoitajille asioista joita haluaisin käsiteltävän vanhempainillassa."

"Osallistumalla niihin ja keskustelemalla."

"Ryhmätyöskentely, kysyttiin etukäteen keskustelunaiheita."

"Esittämällä toiveita käsiteltävistä aiheista, teemasta."

"Ottamalla esiin asioita vanhempainilloissa."

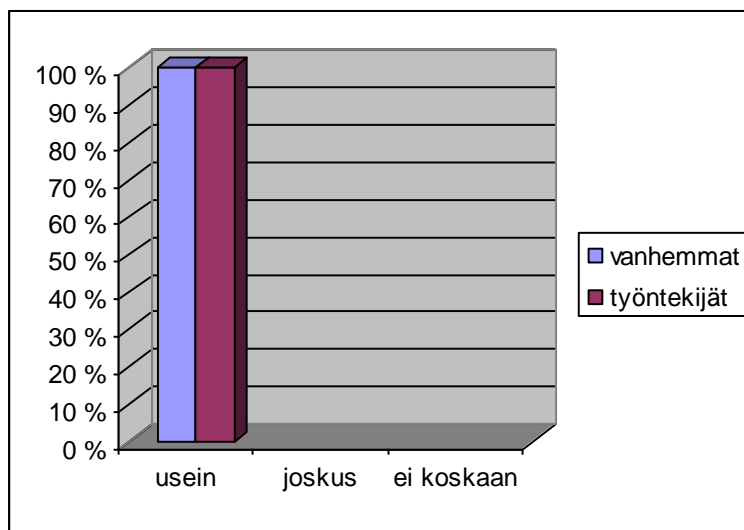
"Esittämällä toiveita käsiteltävistä asioista."

"Vanhempainillan mahdollisen aiheen valinta."

"Esittämällä toiveita päiväkodin johtajalle tai hoitajille."

Tyytyväisyys yhteistyöhön

Yhteistyöhön käytetty aika oli ilmeisesti riittävää, sillä kysyttäessä kasvattajien ja vanhempien tyytyväisyyttä yhteistyöhön (kuva 18), olivat molemmat täysin sitä mieltä, että he ovat usein tyytyväisiä yhteistyöhön. Yhteistyö toimi ja siihen oltiin tyytyväisiä puolin ja toisin.

Kuva 18. Tyytyväisyys yhteistyöhön (N=17,16)

"Pitäkää tämä yhteishenki ja keskinäinen työilo ja vapaus tehdä omannäköistä työtä lasten kanssa. Yhteistyö tulee siinä kaupanpäälle. "

"Yhteistyö erittäin hyvää. "

Kasvattajat toivoisivat muutosta tällaisiin asioihin:

"Että saisi osallistumaan/mukaan nekin vanhemmat, jotka kokivat vähemmän tärkeäksi päiväkodin tilaisuudet. Toki joillekin riittää, että lapsi viihtyy ja voi hyvin. Pitää kunnioittaa perheitä, heidän kulttuuriaan. Mutta, että he näkisivät/kokisivat oman lapsen asiat tärkeiksi, jo lapsenkin takia; lapselle se on tärkeää (mun juttu!), että vanhemmat ymmärtäisivät tämän, vaikka itse ajattelisivatkin, et ei väliä ehtiä esim. äitienpäivä/isänpäivä aamupalalle oman lapsen kanssa. "

"Usein esim. lasta haettaessa vanhemmat haluavat kuulla päivän kulusta, samalla pitäisi valvoa myös muita lapsia. Vastuuta siis on. Joskus jutut jäävät kesken kun on mentävä muualle, harmi. "

"Avoimuus; rohkeus kysyä eikä vain odottaa, että asiat selvitetään; aktiivisuus ja kiinnostuneisuus lapsen/lapsiryhmän asioista. "

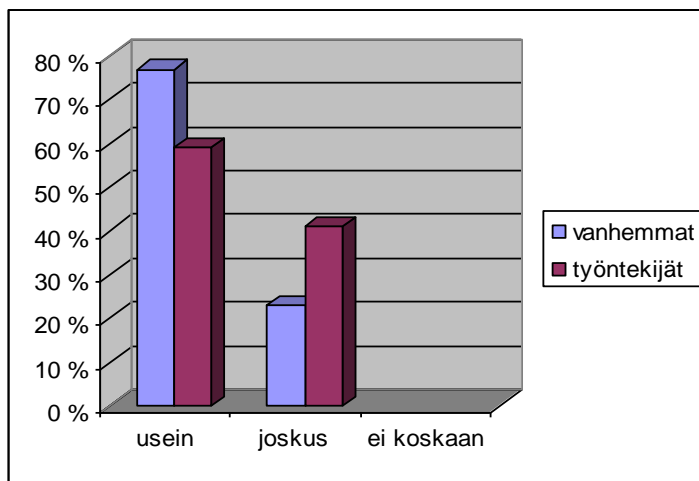
Vanhemmilta tuli kehittämis ehdotuksia:

”Enemmän yhteisiä tilaisuuksia (ei virallisia) missä pääsee tutustumaan lapsiin ja vanhempiin esim. lapset esittelisivät vanhemmille omia töitä, ruokailupaikan, sängyn ym. ”

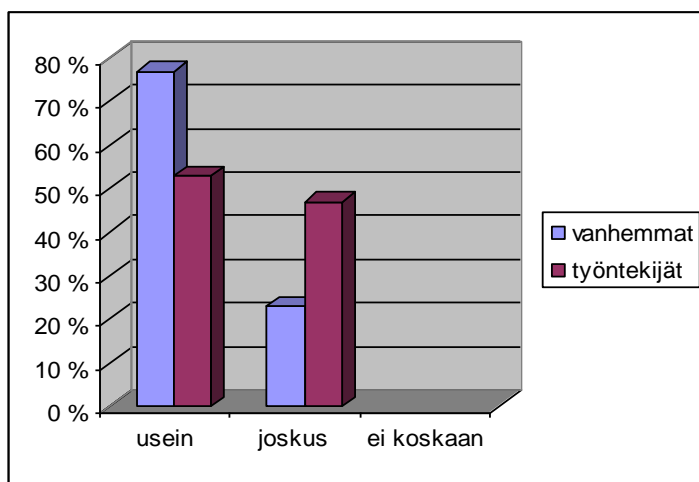
”Enemmän voisi tulla kirjallista infoa päiväkodin tapahtumista ja askareista. Esimerkiksi "reissuvihko" lapsen reppuun, joka kulkee aina mukana. Siihen voisi vanhemmat sekä hoitajat laittaa viestiä. Myös sähköinen viestintä voisi toimia, sähköpostiosoitteet käyttöön.”

8.5.4 Onko yhteistyöhön käytettävä aika riittävää?

Vanhempien ja kasvattajien ajankäytöstä ja sen riittävydestä vanhemmat olivat enemmän sitä mieltä, että heillä on usein riittävästi aikaa kasvattajille ja päinvastoin. Kasvattajat kokivat sekä oman aikansa että vanhempien ajan olevan riittävä sekä usein että joskus. Yksi vanhempi jätti vastaamatta kysymykseen kysyttäessä oman ajan riittävyyttä kasvattajille. Kokonaisuudessaan sain vastauksista kuvan, että vanhemmat olivat tyytyväisiä yhteistyöhön käytettyyn aikaan. Kasvattajilla ei koskaan ole liikaa aikaa vanhemmille, aina sitä voisi olla enemmän. Suurilta osin kasvattajat kokivat kuitenkin ajan riittävän. Haasteellisia tilanteita ajan käytössä olivat esimerkiksi ihan arkipäivän tilanteet, kuten iltapäivien kuulumisten vaihto. Kasvattajilla on monta perhettä joiden kanssa olisi vaihdettava päivän kuulumisia ja aina ei voi ehtiä tehdä sitä kaikkien kanssa, kun lapsia saatetaan monesti tulla hakemaan samaan aikaan. Samalla täytyy kuitenkin valvoa myös muita lapsia. Vastaukset kasvattajien riittävästä ajasta vanhemmille jakautuivat kuvan 19 mukaisesti. Vanhempien riittävä aika kasvattajille jakautui kuvan 20 mukaisesti,

Kuva 19. Kasvattajilla on riittävästi aikaa vanhemmille (N=16,16)

Kuva 20. Vanhemmille on riittävästi aikaa kasvattajille (N=17,16)

8.5.5 Onko vanhemmilla halukkuutta tehdä yhteistyötä muiden vanhempien kanssa?

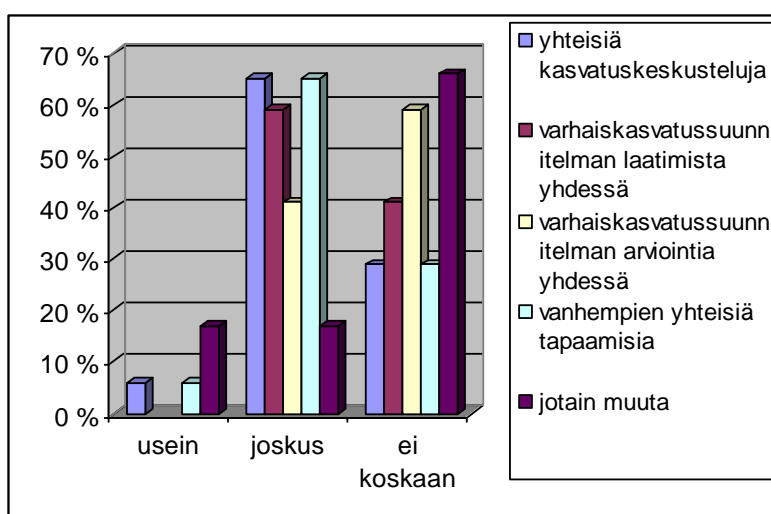
Kysyin vanhempien halukkuudesta tehdä yhteistyötä muiden vanhempien kanssa yhteisten kasvatuskeskustelujen merkeissä, vaikuttamalla yhdessä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön, arvioimalla yhdessä yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa, tapaamalla muita vanhempia tai jollain muulla tavalla. Vastaukset jakautuivat kuvan 21 mukaisesti.

Halukkuus muiden vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön jakautui jokaiselle vaihtoehdolle, mutta usein – vastauksen kannatus oli olematonta. Jokaisessa kohdassa joskus–vaihtoehto oli saanut suunnilleen saman verran kannatusta kuin en koskaan –

vaihtoehto.

Kokonaaisuudessaan minulle jäi tämän kysymyksen vastauksista sellainen kuva, että osa vanhemmista on halukkaita vanhempien välisiin yhteistyömuotoihin satunnaisesti. Osa vanhemmista ei vastausten mukaan kuitenkaan halua tehdä minkäänlaista yhteistyötä muiden vanhempien kanssa.

Tällaisia yhteistyömuotoja toivottiin: lastenhoitoapua iltaisin tai viikonloppuisin, koko perheen ulkoilupäivää, lasten vaatteiden ja liikuntavälineiden myyntiä/vaihtoa.

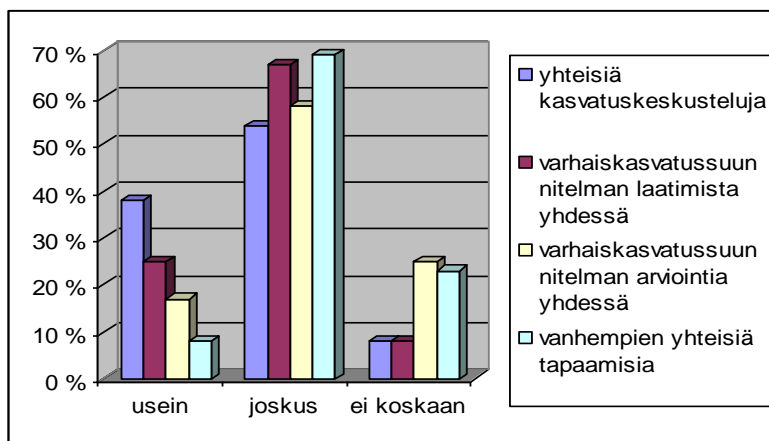
Kuva 21. Vanhempien halukkuus yhteistyöhön muiden vanhempien kanssa (N=17)

8.5.6 Tukevatko kasvattajat vanhempien välistä yhteistyötä?

Kyselin kasvattajilta erilaisista tavoista tukea vanhempien välistä yhteistyötä (kuva 22). Kaikki kasvattajat eivät vastanneet tämän kysymyksen osioihin.

Suurin osa kasvattajista kertoi järjestävänsä vanhemmille yhteisiä kasvatuskeskusteluja. Vanhemmille annettiin jonkinlainen mahdollisuus myös vaikuttaa yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmaan. $\frac{3}{4}$ kasvattajista koki tarjoavansa jonkinlaisen mahdollisuuden myös yhteiseen varhaiskasvatussuunnitelman arviointiin sekä vanhempien yhteisiin tapaamisiin.

Vastausten perusteella vanhempien välisen yhteistyön tukeminen, ainakin näillä tavoilla on vähäistä.

Kuva 22. Vanhempien välistä yhteistyötä tuetaan järjestämällä (N=8)

8.5.7 Mikä yhteistyössä on haastavaa kasvattajien näkökulmasta?

1/3 kasvattajista oli sitä mieltä, että vaikeiden asioiden esille otto on haastavinta yhteistyössä. Vastauksissa kerrottiin myös vaikeudesta saada vanhemmat ymmärtämään huolta ja kuulemaan päiväkodin kanta asioihin.

"Joskus saada vanhemmat ymmärtämään lapsensa parasta ja tiettyjen ennakoluulojen poistaminen esim. erityiskouluja kohtaan."

"Vaikeiden asioiden esille otto."

"Vanhempien erilaisuus, vaikeudet heidät elämässään."

"Vaikeiden aiheiden ammatillinen puheeksi otto."

"Vanhempien kyky kuunnella asioita avoimesti. Osa pystyy ottamaan ikävätkin asiat vastaan, osa ei. Osattava olla itse asiallinen, rehellinen, mutta samalla herkkä."

"Huolen puheeksi ottaminen, neutraali suhtautuminen vanhempien mielipiteisiin (ei saa mennä tunnetiloihin mukaan)."

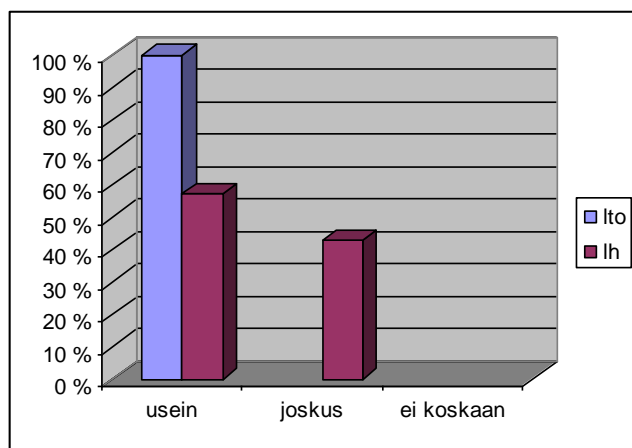
"Joidenkin vanhempien kohdalla saada heidät ymmärtämään, että huoli on iso, ja että toimimme lapsen edun vuoksi. Ja, että lapsi käyttäytyy ryhmässä (josta meidän havainnot) ehkä eri tavoin kuin kotona. Joskus perheen arvot, tapa toimia on niin erilainen kuin oma, että on haasteellista tehdä yhteistyötä."

"Arjen sovittelu. Palaverit vievät aikaa varsinkin aamupäivisin muulta ryhmältä. Molemmat asiat tärkeitä: niin palaverit kuin arkitoiminta. Tiedottaminen asiasta muun tiimin väelle."

"Yllättävät tilanteet, keksii sanottavaa vasta vanhempien lähdettyä. Eräiden vanhempien lapset häiritsevät tietoisesti keskusteluja hakevan vanhemman kanssa ja lapsen muutoshalu tilanteen häiritsemiseen ja muutos kestää lähes lukuvuoden. Enkä ole varma tapahtuuko muutos lapsessa hoitajien ohjauksesta vai lapsen kehityksestä iän karttuessa."

8.5.8 Onko eri kasvattajaryhmillä (lastentarhanopettajat / lastenhoitajat) eri tavalla eväitä yhteistyöhön?

Viimeisenä kysyin onko kasvattajilla mielestään riittävästi eväitä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön (kuva 23). Suurin osa kasvattajista koki, että heillä on usein riittävästi eväitä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tässä kysymyksessä oli selvä ero lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien välillä. Kaikki lastentarhanopettajat kokivat, että heillä on usein riittävästi eväitä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, lastenhoitajista vain noin puolet.

Kuva 23. Kasvattajien riittävät eväät yhteistyöhön (N=16)

9 POHDINTA

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että tässä päiväkodissa kasvattajat kuuntelevat vanhempia erilaisissa asioissa. He kertovat vanhemmille päivittäin erilaisia asioita lasten päivästä. Kasvattajista selkeä enemmistö olisi valmis keskustelemaan lapsen liittyvistä vaikeista asioista, vaikka se onkin joillekin kasvattajille haasteellista. Myös vanhempien vastauksista huokui luottamus kasvattajiin ja suurin osa heistä olisi myös valmiita keskustelemaan vaikeista asioista kasvattajien kanssa.

Tässä päiväkodissa tiedotetaan asioista ja vanhemmat ovat tietoisia tulevista tapahtumista. Kasvattajat ovat valmiita ohjaamaan vanhempia erilaisissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, ja vanhemmat ovat valmiita vastaanottamaan ohjausta tarvittaessa. Päiväkodissa järjestetään erilaisia tapahtumia, joihin myös vanhemmat voivat osallistua. Vanhempainiltojen sisältöön vaikuttaminen onnistuu tässä päiväkodissa joskus joissakin ryhmissä.

Sekä kasvattajat että vanhemmat kokevat yhteistyöhön käytetyn ajan olevan riittävää ja kaikki osapuolet ovat yhteistyöhön erittäin tyytyväisiä. Puolet kasvattajista jätti vastaamatta kysymykseen vanhempien välisen yhteistyön tukemisesta, mutta kuitenkin $\frac{3}{4}$ vastaajista koki tukevansa jollain tavalla vanhempien välistä yhteistyötä. Yllättäen puolet vastanneista vanhemmista ei kuitenkaan ole halukkaita tekemään yhteistyötä muiden vanhempien kanssa. Kaikilla lastentarhanopettajilla on mielestään riittävästi eväitä yhteistyöhön, lastenhoitajista vain puolella. Haastavimmaksi asiaksi yhteistyössä nousee vaikeiden asioiden esille otto.

Niin kuin jo mainitsin, lastentarhanopettajilla oli selvästi enemmän eväitä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön kuin lastenhoitajilla. Aihetta sivuten Öhman (2006) totesi tutkimuksessaan lastentarhanopettajien olevan sitä mieltä, että he saavat koulutuksesta liian vähän tietoa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Omassa tutkimuksessani lastentarhanopettajat kokivat, että heillä on usein riittävästi eväitä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kysymys ei ole sama, mutta luulen työhistorialla olevan vaikutusta asiaan. Tutkimuspäiväkodissani suurella osalla lastentarhanopettajista sekä lastenhoitajista oli pitkä työura takanaan ja näin ollen kokemuksen tuomaa varmuutta ja erilaisia taitoja.

9.1 Tulosten analysointi

Analysoidessani tuloksia vanhempien välisen yhteistyön tukemisesta tajusin, etteivät kaikki kasvattajat ja vanhemmat välttämättä ymmärtäneet varhaiskasvatussuunnitelman tarkoittavan päiväkodin yhteistä varhaiskasvatussuunnitelmaa, koska päiväkotia ei mainittu missään. Toisaalta kuka vanhemmista haluaisi oman lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun muita vanhempia?

9.2 Laatutavoitteiden toteutuminen

Tarkastelin teoriaosassa laatua painottuen henkilöstön ja vanhempien välisen yhteistyön näkökulmaan. Toteutuvatko henkilöstön ja vanhempien väliselle yhteistyölle asetetut laatutavoitteet päiväkodissa? Kun verrataan henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön laatutavoitteita tutkimukseni tuloksiin, voidaan havaita seuraavia asioita: Päiväkodissa käydään kasvatuksellisia keskusteluja vanhempien kanssa vähintään 1 - 2 kertaa vuodessa varhaiskasvatussuunnitelman teon yhteydessä. Yhteisesti sovitut periaatteet ja tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista seurataan ja arvioidaan. Päiväkodissa toteutetaan yhteistyötä jo ennen lapsen hoitosuhteen alkua tarjoamalla perheelle mahdollisuus tutustua päiväkotiin yhdessä vanhempien kanssa. Päiväkodin työntekijät kuuntelevat ja kunnioittavat perheiden toiveita. Kuulumisia vaihdetaan avoimessa ja rehellisessä ilmapiirissä, jossa myös huolenaiheet on helpompi tuoda esille. Päiväkodin työntekijät ovat valmiita ohjaamaan vanhempia kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, ongelmatilanteissa yms. asioissa, missä vain vanhemmat apua tai ohjausta pyytävät. Päiväkodissa vanhempia pidetään ajan tasalla päiväkodin toiminnasta kirjallisesti ja suullisesti. Vanhemmat kokevat tietävänsä mitä päiväkodissa tapahtuu.

Laatutavoitteista ainoastaan viimeinen kohta, ”Vanhemmat osallistuvat päivähoidon arviointiin ja kehittämiseen,” ei näytä toteutuvan. Ohlsbom ja Pohjola (2006) sekä Viitala ja Väärälä (2006) olivat havainneet tutkimuksessaan saman asian. Oman tutkimukseni osalta nostaisin esille vanhempien haluttomuuden tähän. Miksi vanhemmat eivät halua vaikuttaa päivähoidon arviointiin ja kehittämiseen? Tutkimuksestani nousseita ajatuksia ovat ne, että osa vanhemmista on tyytyväisiä päivähoitoon tällaisenaan ja osalla vanhemmista ei ole aikaa tai kiinnostusta vaikuttaa. Toisaalta, päivähoito ei mielestäni tarjoa vanhemmille selkeää tapaa arvioida ja kehittää toimintaa. Vaikka yh-

teistyön laatutavoitteiden viimeinen kohta ei toteudukaan, tutkimuspäiväkodin toiminta on laadukasta täyttäen suurelta osin vanhempien ja henkilöstön yhteistyölle asetetut laatutavoitteet.

9.3 Opinnäytetyöprosessi

Prosessina opinnäytetyöni oli aika takkuinen. Tutkimuskyselylomakkeen tein viimeispäivä ajallaan, mutta kaikki muu jäi tekemättä alustavan aikataulun mukaan. Valmistumiseni viivästyi vuodella. Opinnäytetyön tekeminen työpäivän jälkeen ei ollutkaan päällimmäisenä mielessä. Työni seisoj tekemättömänä useita kuukausia, mutta voimavarat työn tekemiseen oli kuitenkin löydyttävä aikanaan. Vaikka valmistumiseni viivästyi, olen tyytyväinen, että tein työni yksin. Vaikka toisesta ihmisestä olisi saanut tukea, niin minulle oli kuitenkin tärkeämpää saada tehdä työ oman aikataulun ja voimavarojen mukaan.

Kiireen takia en pidä tutkimuslomakettani täydellisenä. Olisin tarvinnut enemmän aikaa sen työstämiseen. Jälkikäteen ajateltuna olisin halunnut myös kysyä muitakin asioita kuin ne, jotka nyt kysyin esim. kasvatusvastuusta. Kun lomake oli tehty ja vastaukset saatu, mitään ei ollut enää tehtävissä. Kuitenkin peilattaessani lomaketta kasvatuskumppanuutta käsittelevään teoriaan, huomaan sen sisältävän paljon olennaisia asioita. Lomakkeeni tutkivat kysymyksillään kasvatuskumppanuudelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Lomake selvittää myös laatutavoitteiden toteutumista.

9.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tarkastellessani tutkimuksen luotettavuutta tulin seuraaviin tuloksiin: vanhempien lomakkeiden osalta ei ollut mitään mahdollisuutta, että lomakkeet olisi jaettu vain tyytyväisille tms. vanhemmille, koska jaoin lomakkeet itse. Lomakkeiden jako perustui puhtaasti joka kolmanteen lapseen lapsilistalla. On olemassa riski, että jotkut vanhemmista tai työntekijöistä ymmärsivät jonkun tai jotkut kysymykset väärin, mikä vaikuttaisi heidän vastauksiinsa ja sitä kautta tuloksiin. Jos näin olisi tapahtunut, en kuitenkaan usko tällaisen vaikuttavan kokonaistuloksiin merkittävästi. Analysoidessani vastauslomakkeita kirjasin vastaukset ylös sellaisinaan kuin ne papereissa lukivat. On myös olemassa mahdollisuus, että tein laskuvirheen jossain vastauskohdassa, koska laskin vastauslomakkeiden vastausprosentit itse. Mahdollisuus tähän on kuitenkin

mielestäni erittäin pieni, sillä tarkastin prosentit muutamaan kertaan.

9.5 Selvittämättä jääneet asiat

Koin saavani tässä tutkimuksessa selville, miten kasvatuskumppanuus toteutuu ns. teoriassa, mutta jäin ilman tietoa siitä, kokevatko vanhemmat päiväkodin työntekijät kumppaneikseen lapsen kasvatuksessa. Miten vanhemmat suhtautuvat kumppanuuteen? En tiedä, mutta tyytyväisiä he ainakin ovat ja kehittämisehdotuksia ei juuri tullut. Toisaalta jäin miettimään, miten kasvatuskumppanuus on vanhemmille yleisesti avautunut, sillä niin kuin jo alussa mainitsin, kasvatuskumppanuus on päivähoidon henkilöstön ”keksimä”. Tietävätkö kaikki vanhemmat mitä se käytännössä tarkoittaa? Ovatko he mahdollisesti huomanneet yhteistyötavoissa eroa vuosien varrella siirryttäessä vanhempien tukemisesta ja yhteistyöstä haasteelliseen kumppanuuteen.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2001. Lapsen aika. Juva: WS Bookwell Oy.

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Tampere: Tampere- Paino.

Forss-Pennanen, P. 2002. Moniammatillisen työn haasteita ja mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Korhonen, R. & Neitola, M (toim.). Päivähoito muutoksessa Varhaiskasvatus 90 Oy. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L., & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Järvinen M., Laine, A & Hellman-Suominen, K.2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, AR, Rasku-Puttonen, H (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Vastapaino Gummerus kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Stakes, Oppaita 63. Gummerus kirjapaino Oy.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: Bookwell Oy.

Lounassalo, J. 2001. Pienten lasten päivähoiton kehitys ja perhepolitiikka. Teoksessa

Helenius, A; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren- Tiusanen, H. (toim.), Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Juva: WSOY.

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana- erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena kustannus.

Nummenmaa, AR. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen - yhteistä työtä ja jaettuja merkityksiä. Sosiaali -ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3644.pdf [viitattu 1.8.2010]

Ohlsbom, S. & Pohjola, T. 2006. Kasvatuskumppanuus vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Parrala, S. 2004. Laatu päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3644.pdf [viitattu 15.7.2010]

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: WSOY

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti- vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: WS Bookwell Oy.

Saarinen, S & Repo, H. 2005. Kohti kasvatuskumppanuutta: Kasvatuskumppanuuden toteutuminen päiväkodissa. Opinnäytetyö. Saatavissa: <http://www.socca.fi/aineistot/SaarinenRepo.doc> [viitattu 22.7.2010]

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes, Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Viitala, H. & Väärälä, P. 2006. "Yhdessä tää hoituu parhaiten" - Kasvatuskumppanuus-

den toteutuminen päiväkodissa vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyö.
https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/6135/stadia_1163753168_7.pdf?sequence=1
[viitattu 20.7.2010]

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006.
Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Öhman, T. 2004. Haasteena kasvatuksellinen kumppanuus. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Saatekirje varhaiskasvattajille

Liite 1

Susanna Seppälä

24.5.2009

susanna.seppala@student.kyamk.fi

Hyvät varhaiskasvattajat

Opiskelen Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Tutkin opinnäytetyössäni kasvatuskumppanuuden toteutumista päiväkodissanne sekä työntekijöiden että vanhempien näkökulmasta. Teillä on nyt mahdollisuus kertoa nimettömänä ajatuksia ja kokemuksia yhteistyöstä ja voitte mahdollisesti olla vaikuttamassa yhteistyön kehittämiseen. Mielipiteenne on todella tärkeä minulle opinnäytetyöni kannalta. Ilman teitä tutkimukseni ei onnistu.

Toivon teidän palauttavan kyselylomakkeen päiväkotiin niille varattuun laatikkoon 1.6.2009 mennessä. Käsittelen tiedot luottamuksellisesti niin, ettei kukaan vastaajista ole tunnistettavissa tuloksista. Vastaan mielelläni tutkimustani koskeviin kysymyksiin.

Kiitos ajastanne ja mukavaa kesää!

Yhteistyöterveisin,

Susanna Seppälä

1. Vastaaja Lastentarhanopettaja _____ Lasten-/lähihoitaja _____
2. Vastaajan ikä _____ vuotta.
3. Olen työskennellyt päiväkodissa _____ vuotta.

Ympyröikää vastaustanne kuvaava numero. Jos tila loppuu avoimissa kysymyksissä kesken, voitte jatkaa lomakkeen taakse.

4. Kuuntelen vanhempia seuraavissa asioissa

	Usein	Joskus	En koskaan
Kuulumiset	3	2	1
Hoitopäiviin liittyvät toiveet	3	2	1
Vanhemmuuteen liittyvät asiat	3	2	1
Muissa asioissa,	3	2	1

Missä asioissa? _____

5. Kerron vanhemmille päivittäin lapsen

	Usein	Joskus	En koskaan
Nukkumisesta	3	2	1
Ruokailusta	3	2	1
Leikeistä	3	2	1

Liite 2/2

Oppimisesta	3	2	1
Yleisesti päivän tapahtumista	3	2	1

6. Minun on helppo ottaa puheeksi vaikeitakin asioita
vanhempien kanssa

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Huoli lapsesta	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarve	3	2	1
Lapsen aggressiivisuus	3	2	1
Lapsen oppimisvaikeudet	3	2	1
Lapsen huono käytös	3	2	1
Perheessä havaitut ongelmat	3	2	1
Jotain muuta,	3	2	1

Mitä? _____

Miksi voitte / ette voi ottaa puheeksi? _____

7. Tiedotan vanhemmille tulevista tapahtumista

	Usein	Joskus	En koskaan
Päiväkodin seinällä	3	2	1
Erillisellä lapulla	3	2	1
Suullisesti	3	2	1

8. Olen tarvittaessa valmis ohjaamaan vanhempia kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä

	Usein	Joskus	En koskaan
Lapsen pukemisessa	3	2	1
Lapsen ruokailutilanteissa	3	2	1
Lapsen nukuttamisessa	3	2	1
Rajojen asettamisessa	3	2	1
Muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä,	3	2	1
Millaisissa kysymyksissä? _____			

9. Järjestämme päiväkodissa toimintaa johon myös vanhemmat voivat osallistua

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Retkiä	3	2	1
Juhlia	3	2	1
Perhetapahtumia	3	2	1
Muuta,	3	2	1
Mitä? _____			

10. Annan vanhemmille mahdollisuuden vaikuttaa
vanhempainiltojen sisältöön.

	Usein	Joskus	En koskaan
	3	2	1
Miten vanhemmat voivat vaikuttaa? _____			

11. Tuen vanhempien välistä yhteistyötä järjestämällä

	Usein	Joskus	En koskaan
Yhteisiä kasvatuskeskusteluja	3	2	1
Varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön vaikuttamista yhdessä	3	2	1
Varhaiskasvatussuunnitelman arviointia yhdessä	3	2	1
Vanhempien yhteisiä tapaamisia	3	2	1
Jollain muulla tavalla	3	2	1

Millä tavalla? _____

12. Vanhempien kohtaamiseen on riittävästi
aikaa.

Usein	Joskus	Ei koskaan
3	2	1

13. Vanhemmilla on riittävästi aikaa minulle.

Usein	Joskus	Ei koskaan
3	2	1

14. Olen tyytyväinen vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Usein	Joskus	En koskaan
3	2	1

Mihin toivoisitte muutosta?_____

15. Koen, että minulla on tällä hetkellä riittävästi eväitä vanhempien kanssa tehtävään työhön.

Usein	Joskus	En koskaan
3	2	1

16. Yhteistyössä haastavinta on

Saatekirje vanhemmille

Liite 3

Susanna Seppälä

18.5.2009

susanna.seppala@student.kyamk.fi

Hyvät lasten vanhemmat

Opiskelen Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Tutkin opinnäytetyössäni kasvatuskumppanuuden toteutumista lapsenne päiväkodissa sekä vanhempien että työntekijöiden näkökulmasta. Lapsenne ryhmästä teidät on valittu satunnaisotannalla vastaamaan kysymyksiini. Teillä on nyt mahdollisuus kertoa nimettömänä ajatuksia ja kokemuksia yhteistyöstä sekä mahdollisesti olla vaikuttamassa yhteistyön kehittämiseen. Mielipiteenne on todella tärkeä minulle opinnäytetyöni kannalta. Ilman teitä tutkimukseni ei onnistu.

"Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessin tukemisessa" (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005)

Toivon teidän palauttavan kyselylomakkeen päiväkotiin niille varattuun laatikkoon 1.6.2009 mennessä. Käsittelen tiedot luottamuksellisesti niin, ettei kukaan vastaajista ole tunnistettavissa tuloksista. Vastaan mielelläni tutkimustani koskeviin kysymyksiin.

Kiitos ajastanne ja mukavaa kesää!

Yhteistyöterveisin,

Susanna Seppälä

Kyselylomake vanhemmille

Liite 4/1

1. Vastaaja Isä____ Äiti____ Muu huoltaja____
2. Vastaajan ikä ____ vuotta.
3. Koulutus Peruskoulu____ Ammattikoulu____ Lukio____
- Opistoaste____ Ammattikorkeakoulu____ Yliopisto____
4. Päiväkodissa olevan lapsen ikä ____ vuotta.
- ____ vuotta.
- ____ vuotta.

Ympyröikää vastaustanne kuvaava numero. Jos tila loppuu avoimissa kysymyksissä kesken, voitte jatkaa lomakkeen taakse.

5. Tulen kuulluksi seuraavissa asioissa

	Usein	Joskus	En koskaan
Kuulumiset	3	2	1
Hoitopäiviin liittyvät toiveet	3	2	1
Vanhemmuuteen liittyvät asiat	3	2	1
Muissa asioissa,	3	2	1

Missä asioissa? _____

6. Minulle kerrotaan päivittäin lapseni

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Nukkumisesta	3	2	1
Ruokailusta	3	2	1
Leikeistä	3	2	1
Oppimisesta	3	2	1
Yleisesti päivän tapahtumista	3	2	1

Millaisia kuulumisia kaipaisitte lisää? _____

7. Minun on / olisi helppo ottaa puheeksi
vaikeitakin asioita henkilökunnan kanssa

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Huoli lapsesta	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarve	3	2	1
Lapsen aggressiivisuus	3	2	1
Lapsen oppimisvaikeudet	3	2	1
Lapsen huono käytös	3	2	1
Perheen ongelmat	3	2	1
Jotain muuta,	3	2	1

Mitä? _____

Miksi voitte / ette voi ottaa puheeksi? _____

8. Minulle tiedotetaan tulevista tapahtumista

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Päiväkodin seinällä	3	2	1
Erillisellä lapulla	3	2	1
Suullisesti	3	2	1

9. Saan / uskon saavani tarvittaessa ohjausta

kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä

	Usein	Joskus	En koskaan
Lapsen pukemisessa	3	2	1
Lapsen ruokailutilanteissa	3	2	1
Lapsen nukuttamisessa	3	2	1
Rajojen asettamisessa	3	2	1
Muissa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä,	3	2	1

Millaisissa kysymyksissä? _____

10. Päiväkodissa järjestetään toimintaa, johon myös vanhemmat voivat osallistua

	Usein	Joskus	Ei koskaan
Retkiä	3	2	1

Liite 4/4

Juhlia	3	2	1
Perhetapahtumia	3	2	1
Muuta,	3	2	1
Mitä? _____			

Millaista toimintaa kaipaisitte lisää? _____

11. Voin vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön.

	Usein	Joskus	En koskaan
	3	2	1
Miten voitte vaikuttaa? _____			

12. Haluaisin tehdä enemmän yhteistyötä
muiden vanhempien kanssa

	Usein	Joskus	En koskaan
	3	2	1
Yhteisiä kasvatuskeskusteluja	3	2	1
Varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön vaikuttamista yhdessä	3	2	1
Varhaiskasvatussuunnitelman arviointia yhdessä	3	2	1

Liite 4/5

Vanhempien yhteisiä tapaamisia	3	2	1
-----------------------------------	---	---	---

Jotain muuta,	3	2	1
---------------	---	---	---

Mitä? _____

13. Henkilökunnalla on riittävästi aikaa minulle.

Usein	Joskus	Ei koskaan
3	2	1

14. Minulla on riittävästi aikaa henkilökunnalle.

Usein	Joskus	Ei koskaan
3	2	1

15. Olen tyytyväinen henkilökunnan kanssa
tehtävään yhteistyöhön.

Usein	Joskus	En koskaan
3	2	1

16. Kehittämisehdotuksia yhteistyölle.
